

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilingov
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXII.

CELOVEC, PETEK, 4. MAREC 1977

ŠTEV. 9 (1803)

OB SPORAZUMU KOROŠKIH STRANK:

TAKEGA NAČINA REŠEVANJA more biti zmožen le smrtni sovražnik koroških Slovencev

K predlogu treh v koroškem deželnem zboru zastopanih strank glede omejitve območja veljavnosti določil člena 7 § 3 državne pogodbe iz leta 1955 osrednji organizaciji koroških Slovencev ugotavljata, da predlagana ureditev nikakor ne odgovarja določilom člena 7 državne pogodbe, marveč z ozirom na to, da temelji na rezultatih ljudskih štetij in zlasti tudi jezikovnega štetja dne 14. novembra 1976, predstavlja revizijo državne pogodbe z dne 15. maja 1955.

Poleg tega bi taka ureditev potom odredb, ki jih je treba sprejeti k zakonu o narodnih skupinah, sedanjo z odloki izvedeno ureditev slovenskega uradnega jezika dodatno k nemščini na Koroškem, na katero se je Avstrija večkrat sklicevala pred mednarodnimi forumi, zelo bistveno poslabšala glede stvarnega in krajevnega območja veljavnosti.

Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem slej ko prej vztrajata na takšni ureditvi vseh določil člena 7 državne pogodbe z dne 15. maja 1955, ki bo odgovarjala državnim pogodbam in kakor je bila izražena v številnih stališčih in vlogah obeh organizacij.

Tako se glasi (v prevodu) pismo, s katerim sta ZSO in NSKS v sredo sporočila zveznemu kanclerju dr. Kreiskemu svoje stališče k tako imenovanemu "sporazumu" treh v koroškem deželnem zboru zastopanih strank glede reševanja vprašanj dvojezičnih napisov in slovenskega uradnega jezika.

Ta "sporazum" pa zasluži, da se o njem pove še nekaj besed. Je namreč krona vse dosedanje protimanjšinske politike ter pred domačo in mednarodno javnostjo razgalja ogabni obraz popolne ne-

Milan Šamec NOVI GENERALNI KONZUL SFRJ V CELOVCU

V torek je prevzel svojo dolžnost novi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Milan Šamec, ki je bil doslej namestnik republiškega sekretarja SR Slovenije za mednarodno sodelovanje.

Novi generalni konzul v Celovcu oziroma na Koroškem ni nepoznan, saj je bil že svoječasno ataše urada za zvezo v Celovcu, tako da dobro pozna tukajšnje razmere in probleme. V ostalem je bil prvi sekretar veleposlaništva v Rimu in svetnik v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve ter je opravljal še druge politične, upravne in gospodarske naloge na ravni republike in federacije.

dostopnosti odgovornih politikov na Koroškem in preko njih v Avstriji, da bi manjšinska vprašanja reševali tako, kakor to drugod delajo: namreč v sodelovanju in spoznanju s prizadeto manjšino, ne pa mimo nje in v soglasju z njenimi najhujšimi sovražniki.

Drugače takega ravnanja namreč ni mogoče oceniti. Kajti do koroškega "sporazuma" je prišlo po edinstveni poti: najprej je kancler Kreisky po zadnjem strankarskem vrhu naložil koroškim strankam nalogo, da med seboj najdejo spo-

demokracije pristojni in odgovorni, namreč politične stranke, da niti ne govorimo o tistih, za katerih usodo gre, to je slovenska narodna skupnost, ki so jo pri iskanju "sporazuma" popolnoma in načrtno prezrli in s tem svojo demokratičnost sami najbolj postavili na laž.

Temu primerni so tudi rezultati sramotnega licitiranja: v 8 občinah (po stanju iz leta 1955) dvojezični napisi in v 14 občinah dvojezično uradovanje; pri tem pa Ziljska dolina povsem "odpisana" in tudi beljaški okraj zreduciran na dve občini. To je res "širokogrudnost", ki je more biti zmožen le smrtni sovražnik koroških Slovencev!

Kljub temu pa v tisku spet bremo o "zgodovinskem dnevu" in o "zeleni luči", ki da je bil prižgana in s tem na stežaj odprta vrata v srečno bodočnost naše dežele. Izmed vseh, ki se delajo tako navdušene in v svojem zmagoslavju koroške Slovence in njihovo vodstvo spet enkrat proglašajo za ekstremiste, je samo eden tako mimogrede zabeležil kot "ironijo", da je bila končna rešitev dosežena brez sodelovanja slovenskega vodstva. Toda niti enemu izmed teh superdemokratov ni prišlo na misel, da se pravzaprav navdušujejo za nekaj, kar v resnici pomeni brezobziren diktat, s katerim Avstrija javno demonstrira, da ni sposobna rešiti manjšinskega vprašanja po načelih sodobne demokratične družbe.

Kjer spoštujejo njihove pravice manjšine lahko opravljajo funkcijo povezovanja

V Beogradu je prejšni teden zasedal Zvezni svet za mednarodne odnose SFRJ, ki je pod predsedstvom predsednika sveta Edvarda Kardelja proučil odnose med Jugoslavijo in sosednjimi državami, v tem okviru pa posebej tudi vprašanja položaja in pravic jugoslovanskih narodnostnih manjšin v teh državah. Sodelovali so tudi predstavniki zveznih, republiških in pokrajinskih organov, družbenopolitičnih organizacij in znanstvenih ustanov.

Med razpravo so poudarili, da Jugoslavija ves čas razvija odnose s sosednjimi državami v duhu prijateljskega sodelovanja in pri tem izhaja iz načel politike nevrščenosti in aktivnega miroljubnega sožitja. Dobro sosedsko sodelovanje je stalna sestavina jugoslovanske zunanje politike, ki temelji na življenjskih interesih jugoslovanskih narodov in narodnosti.

V zveznem svetu so poudarili, da se Jugoslavija zavzema za nenebno pospeševanje vseh oblik odnosov s sosednjimi državami. Pri tem se ravna po načelih medsebojnega spoštovanja suverenosti in ozemeljske celovitosti, sodelovanje pa temelji na enakopravnosti in nevrščenosti v notranje zadeve. Na podlagi takšnih opredelitev svet sodi, da narodnosti v Jugoslaviji in naše narodnostne manjšine v sosednjih državah lahko veliko pripomorejo k poglobitvi zaupanja, razumevanja in sodelovanja med sosednjimi državami, "je bilo ugotovljeno na seji. Hkrati pa so izrecno poudarili, da narodnostne manjšine, ki so integralni del prebivalstva države, kjer živijo, lahko opravljajo funkcijo povezo-

vanja le v primeru, da te države spoštujejo njihove pravice, ki izhajajo iz dokumentov, sprejetih v okviru OZN, v sklepni listini helsinkiške konference o varnosti in sodelovanju v Evropi, v drugih multilateralnih dokumentih in dvostranskih sporazumih ter v dokumentih teh držav, ki so v skladu z veljavnimi mednarodnimi dokumenti.

Nadalje so na seji ugotovili, da Jugoslavija povezuje vprašanje manjšin s čedalje širšim odpiranjem meja ter pospeševanjem maloobmejnega in regionalnega sodelovanja, s čimer naj bi zagotovili čedalje svobodnejše gibanje ljudi in čedalje intenzivnejšo kulturno izmenjavo na vseh drugih področjih.

Jugoslavija si je pridobila bogate izkušnje pri uresničevanju ne le formalne temveč tudi dejanske enakopravnosti vseh njenih narodov in narodnosti. Z doslednim izvajanjem ustavnih, zakonskih in drugih ukrepov v praksi ter z bratstvom in enotnostjo narodov in narodnosti, ki se iz dneva v dan potrjuje, so zagotovili pogoje za svoboden in enakopraven gospodarski, družbenopolitični, socialni, kulturni in narodnostni razvoj jugoslovanskih narodov in narodnosti. Jugoslavija zato upravičeno sodi, da je z izpolnjevanjem in pospeševanjem mednarodnih instrumentov dvostranskega in multilateralne pomena, ki zadevajo narodnostne manjšine, ter z njihovo dosledno uporabo v praksi moč prispevati tako k krepitvi dobrega sosedskega sodelovanja in odnosov kot k miru in stabilnosti v svetu.

Jugoslavija bo priznala samo take rešitve ki bodo sprejemljive za manjšino

Prejšnji teden, v četrtek 24. februarja 1977, je obiskal Koroško odpravnik poslov ambasade SFR Jugoslavije na Dunaju Milan Ribica, ki je med drugim obiskal koroškega deželnega glavarja Leopolda Wagnerja.

Med svojim bivanjem na Koroškem je odpravnik poslov ambasade Milan Ribica v spremstvu generalnega konzula Bojana Lubeja in konzula Petra Zupančiča obiskal tudi sedež Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, kjer ga je v navzočnosti več odbornikov pozdravil predsednik dr. Franci Zwitter. Predstavniki Jugoslavije je bil seznanjen s trenutnim položajem slovenske narodne skupnosti na Koroškem ter z njenim življenjem in delom. Poudarjeno je bilo, da smo si koroški Slovenci vedno prizadevali, da bi v enakopravnih pogajanjih s pristojno vlado dosegli rešitve, ki bi bile sprejemljive za vse prizadete. Pri tem smo dosledno izhajali s stališča, da more podlaga za reševanje biti le člen 7 državne pogodbe. Vendar nismo našli potrebnega razumevanja, marveč so se vlada, zakonodajalec in stranke na zahtevo nemških nacionalistov odločili za rešitve, ki so v očitnem nasprotju s členom 7 in pomenijo revizijo državne pogodbe. Takih vsiljenih rešitev pa ne moremo sprejeti, zato bomo vztrajali v našem boju.

Odpravnik poslov ambasade Milan Ribica je v svojem odgovoru zagotovil, da bo Jugoslavija nadaljevala svojo načelno manjšinsko politiko. To pomeni, da bo še naprej vztrajala na tem, da Avstrija v celoti izpolni svoje obveznosti iz državne pogodbe; prav tako pa bo tudi v bodoče nudila vso podporo pravičnemu boju slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji. Jugoslavija je mnenja, da morajo biti odprta vprašanja rešena v enakopravnem dialogu med avstrijsko vlado in manjšino, zato bo pristala le na take rešitve, ki bodo sprejemljive za obe narodni skupnosti. Ker po mnenju Jugoslavije sedanje reševanje ni v skladu z državno pogodbo, bo vprašanje ostalo odprto in bo še naprej bremenilo odnose med obema državama.

Enakopravnost manjšin je eden izmed pomembnih postulatov sodobne demokratične družbe

Z ratifikacijo osimskih sporazumov, s katerimi so bila dokončno rešena vprašanja meja in s tem povezani problemi med Italijo in Jugoslavijo ter urejeno gospodarsko sodelovanje med obema državama, sta dali Italija in Jugoslavija nov primer sodobnega sporazumnega reševanja tudi najbolj zamotanih in kočljivih vprašanj, s tem pa tudi bistven prispevek k utrjevanju miru v tem delu sveta. Italija je sporazume ratificirala prejšnji teden (obširno poročamo na 2. strani — op. ured.), v jugoslovanski skupščini pa je bila razprava o ratifikaciji zaključena ta teden. Pred glasovanjem o ratifikaciji je

v jugoslovanski skupščini govoril podpredsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minič, ki je obširno nakazal pomen in vlogo osimskih sporazumov. Med drugim je dejal, da je to primer dobrega sodelovanja med državami z različnimi družbenimi sistemi. Izčrpano pa je obravnaval tudi položaj italijanske narodnosti v Jugoslaviji oziroma slovenske narodne skupnosti v Italiji ter opozoril, kako osimski sporazumi prinašajo zadovoljivo rešitev tudi tega vprašanja.

Tozadevno je Minič dejal, da imajo v razvoju prijateljskih odnosov in sodelovanja med državami manjšine pomembno vlogo, če so spoštovane njihove pravice in če se jim omogoča razvoj nacionalne identitete, jezika, kulture in običajev. Pri tem se Jugoslavija ravna po spoznanju, da je vprašanje manjšin najtesneje povezano s čedalje širšim odpiranjem meja. "Zato se med drugim zavzema tudi za čedalje lažje stike med manjšino in matičnim narodom, tembolj, ker je dejanska enakopravnost manjšin v vsaki državi danes eden izmed pomembnih postulatov sodobne demokratične družbe."

Takšno ravnanje je našlo ustrezno mesto v sedanji pogodbi, je dejal Minič in opozoril, da je Jugoslavija glede obsega in vsebine pri uveljavljanju pravic italijanske manjšine že doslej mnogo dalje od mednarodno-pravnih obveznosti. Glede Italije pa je naglasil, da Jugoslavija ceni pripravljenost italijanske strani, da pozitivno uredi vprašanja v zvezi s položajem, enakimi pravicami in globalno zaščito slovenske narodne manjšine na vsem območju pokrajine Furlanije-Juljske krajine.

Med razpravo v skupščini je spregovoril tudi dosedanji veleposlanik v Avstriji Vlahov, ki je navzoče izčrpano seznanil s stanjem jugoslovansko-avstrijskih odnosov. Pri tem je posebej prikazal položaj slovenske in hrvaške manjšine v zvezi z izvajanjem državne pogodbe.

AVSTRIJA PODLEGA MRAČNJAŠTVU

medtem ko utira Italija pot v bodočnost

Povsem naključno, vendar značilno je sovpadanje dveh različnih pristopov k reševanju mednarodnih obveznosti in dogovorov: medtem ko je Italija po dolgi in delno tudi precej živahni razpravi ratificirala tako imenovane osimske sporazume o ureditvi vprašanj meje in bodočega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, je Avstrija na tem, da se svojim mednarodnim pogodbenim obveznostim izogne s protizakonskim tristranskim dogovorom, ki pomeni očitno revizijo državne pogodbe. S tem pa si Avstrija tudi piše sama sodbo, ki jo bo doletela pred mednarodnimi forumi: da zaradi svoje pogodbene nezvestobe ni vredna mednarodnega zaupanja.

Medtem ko je Avstrija torej na najboljši poti, da po krivdi neodgovornega kapitulanta merodajnih političnih in uradnih dejavnikov pred večno včerajšnjimi silami zapravi svoj ugled kot pravna država, je Italija, kljub temu, da je bila prav tako pod močnim pritiskom sil nacionalizma in fašizma, napravila zgodovinski preobrat ter se je odločila za politiko sodobnega obravnavanja in razreševanja odprtih vprašanj. Kakor pred meseci že v poslanski zbornici, tako je bila zdaj tudi v senatu z ogromno večino izglasovana ratifikacija osimskih sporazumov. Za ratifikacijo so se izrekli komunisti, socialisti, socialni demokrati, neodvisna levica, republikanci in demokristjani, proti pa so glasovali samo neofašisti in — južnotirolska SVP, kar je vsekakor značilna povezava.

Med razpravo pred odločilnim glasovanjem so predstavniki posameznih skupin še enkrat zavzeli stališče k pomenu italijansko-jugoslovanskih sporazumov, pri tem pa odločno zavrnili tudi pomisleke in proteste določenih krogov zlasti v Trstu, kjer so pod pretezo ekoloških in avtonomističnih vidikov nasprotovali sedanji rešitvi. Tako je npr. predsednik ekološke komisije senata, socialist Ajello, tovrstno nasprotovanje zavrnil, češ, da v resnici gre za revanšizem in fašizem, „ali pa za sanje o trgovski ‚indiji koromandiji‘, ki bi predstavljala žalitev za vsa mlada pokolenja tržaškega mesta, katerim moramo nuditi delo, zaposlitev, proizvodne dejavnosti, ne pa ‚starostne podpore‘.“ Pa tudi demokristjanski senator Sarti je svoje poročilo zaključil s pozivom Trstu, naj se otrese svoje provincialnosti in tesnobe, kajti osimski sporazum mu nudi možnost, „da spet zaduha v mednarodni širini, da se dvigne v kulturnem, družbenem in gospodarskem oziru in ponovno pridobi svoje mesto v Evropi v lesni povezavi z narodnim zaledjem, ki ga predstavljajo Slovenija in širše Podonavje“.

Posebno obširno je med razpravo govoril zunanji minister Forlani, ki je prav tako opozoril na velik pomen dokončne ureditve vprašanj z Jugoslavijo. Pri tem je dejal, da je sedaj zaledje tržaškega mesta na slovenskem ozemlju preko meje. Poudaril je, da je izbrana zunanje-politična linija „brez drugih izbir“, če se je Italija enkrat za vselej opredelila za politiko miru in sodelovanja. „Vsi pa naj se zavedajo enostavne resnice, da je borločnost Trsta, kakorkoli nanjo gledamo, vedno povezana s sodelovanjem z Jugoslavijo. Brez tega za Trst bodočnosti ni,“ je naglasil italijanski zunanji minister.

Minister Forlani pa je v svojem govoru obširno spregovoril tudi o vprašanju slovenske manjšine v Italiji, kajti skupaj z zakonom o ratifikaciji osimskih sporazumov je bila sprejeta tudi še posebna skupna resolucija, ki vlado obvezuje, naj

„ustvari najugodnejše pogoje enakopravnosti in globalne zaščite slovenske manjšine, ki živi v deželi Furlaniji-Juljski krajini.“ V tej resoluciji so podrobneje poudarjene naloge, ki jih ima vlada za globalno zaščito Slovencev. Med drugim je poudarjena nujnost odprave razločevanja Slovencev na kategorije glede na pokrajino, kjer živijo, nujnost svobodne uporabe slovensčine

O položaju koroških Slovencev

V Ljubljani so prejšnji teden na dveh skupnih sejah komisije izvršnega sveta za zunanje-politična vprašanja in narodnosti ter komisije skupščine SR Slovenije za mednarodne odnose obravnavali jugoslovansko-avstrijske odnose. Ob tej priložnosti so bila v ospredju razprave vprašanja avstrijske državne pogodbe in v tej zvezi položaja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Ene seje se je udeležil tudi podsekretar v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve in novoimenovani veleposlanik SFRJ v Avstriji Novak Pribičević, druge seje pa novi generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec.

v izvoljenih organih in v odnosu z oblastmi, samostojne slovenske šole, juridično in praktično priznanje oziroma podpora kulturnim ustanovam, predvsem pa obveza, naj čimprej, najkasneje pa v 18 mesecih (toliko je namreč časa za izvedbo sporazumov) pripravi globalni zakon, ki naj Slovcem zajamči polno zaščito in vsestranski razvoj.

V zvezi z obveznostmi, ki jih nalaga Italiji osimski sporazum glede globalne zaščite slovenske manjšine, je minister Forlani poudaril da so ji s tem zajamčene dodatne svoboščine, „da se lahko napaja v svoji kulturi in v svojem zgodovinskem izročilu“; pri tem gre za pomembno državljansko vrednoto, ker predstavlja dejansko zavračanje vsake politike raznarodovanja, je menil minister Forlani, ki je še dodal: V tej perspektivi, v trenutku, ko se Italija pripravlja na novo obdobje odnosov s sosednjo Jugoslavijo, se slovenski etnični skupnosti zagotavlja najširše možno izvajanje ustavnega načela o zaščiti jezikovnih manjšin in torej popolne enakopravnosti in odprave diskriminacij med italijanskimi državljani.

Ratifikacija osimskih sporazumov s strani Italije pomeni zgodovinski preobrat v italijansko-jugoslovanskih odnosih, kakor v veliki večini poudarja tudi italijanski tisk. Z zadovoljstvom pa so zaključek ratifikacijskega postopka pozdravili tudi Slovenci, ki so bili vedno življenjsko zainteresirani na dobrih in prijateljskih odnosih med sosednima državama in na njenem sodelovanju. „Naše zadovoljstvo — piše v tej zvezi Primorski dnevnik — temelji predvsem na pričakovanju, da bo vlada sedaj brez oklevanja dala življenje svojim obvezam.“ — „V okviru mednarodne obveze, kakršna je sporazum sam, in v okviru notranje zakonodaje, ki izhaja iz ustave, morajo biti sprejeti vsi zakonski ukrepi v korist slovenske narodnostne skupnosti, da ji bo končno zagotovljena gospodarska, politična in kulturna enakopravnost,“ pa je rečeno v tozadevni izjavi Slovenske kulturno gospodarske zveze v Trstu.

Dunaj vabi na 105. mednarodni velesejem

Od 9. do 13. marca bo Dunaj središče svetovnega gospodarstva. V tem času bo namreč že 105. mednarodni velesejem v avstrijski prestolnici. Na prostoru 400.000 kvadratnih metrov bo letos razstavljalo 3598 podjetij iz 30 držav sveta. V številnih strokovnih razstavah se bodo razstavljalci potrudili nagovoriti specifične vrste kupcev in trgovcev.

Novo središče letošnjega dunajskega sejma — in to predstavlja tudi svetovno novost — bo „Strokovna razstava za komunalno opremo in tehniko okolja“. Ta strokovna razstava je nedvomno izredno aktualna in vzbuja že danes veliko zanimanje med strokovnjaki. Sicer je bilo to področje zastopano tudi že na dosedanjih sejmih, vendar tozadevno še nikoli ni bil podan celoten pregled. Tako bo „Razstava za komunalno opremo in tehniko okolja“ letos nudila interesantom današnjo stopnjo tehnike in jih hkrati spoznala za važnimi podjetji, ki se ukvarjajo s to problematiko. Jedro te razstave bo letos področje komunalnih vozil. Ampak tudi pomoč ob katastrofah sodi v to razstavo in bodo tudi na tem področju razstavljene številne novosti. V času sejma se bodo s to temo bavili tudi na zasedanjih zveze avstrijskih mest in zveze avstrijskih občin. V tem smislu je vodstvo sejma razglasilo 11. marec za „Dan županov“, ki so najvažnejša skupina, katero naj bi nagovorila ta strokovna razstava.

Drugo težišče letošnjega velesejma bo že tradicionalno področje stanovanjske opreme, ki bo zajeto v okviru strokovne razstave pod imenom „Oprema 77“. V isti okvir spadajo že razstava „Zidava in kurjava“ in številne druge prireditve, med njimi tudi razstavi za kmetijstvo in za gradbeno podjetja.

Dunajski mednarodni velesejem ima važno vlogo za

GRADIŠČANSKI HRVATI IZJAVLJAJO:

Sosveti so farsa pri kateri nočemo sodelovati

Tudi gradiščanski Hrvati odločno odklanjajo vsako sodelovanje pri „rešitvah“, kot jih pripravlja Avstrija v smislu tristranskega dogovora, ker to niso rešitve člena 7, marveč so farsa. Tako je predsednik Hrvaškega kulturnega društva na Gradiščanskem dr. Ivo Müller poudaril, da so gradiščanski Hrvati sklenili kategorično odkloniti sodelovanje v sosvetih narodnih skupin, če bodo vanje vključeni tudi deklarirani „hrvaški“ asimilanti Robakovega kova.

„Svoje sodelovanje v bodočem sosvetu za hrvaško narodno skupino brezrezervno pogojujemo s tem, da v sosvetu ne sodelujejo ljudje, kakršni je na primer socialist Robak in njemu podobni na Gradiščanskem,“ je dejal dr. Müller. „To so ljudje, ki so bili vse življenje deklarirani in notorični asimilanti in ki so se zmerom borili proti uresnitvi 7. člena državne pogodbe ter se vsepovsod zavzemali za ‚zamenjavo‘ hrvaškega jezika z nemškim.“

Morebitno vključitev takšnih asimilantov v novi sosvet ne bi razumeli le kot zanikanje prejšnjih ustreznih svečanih obljub, izrečenih gradiščanskim Hrvatom s strani najvišjih avstrijskih predstavnikov, ampak bi jo razumeli tudi kot čisto provokacijo hrvaške narodne manjšine, je nadaljeval dr. Müller in menil, da bi bil tak ukrep sploh precedens v manjšinski politiki v Evropi. V tej zvezi je posebej omenil nesprejemljivo legalizirano prakso, ki jo omogoča novi zakon, po katerem vlada odloča, kdo je asimilant in kdo ni, ne odločajo pa o tem manjšine same.

V tem smislu so gradiščanski Hrvati pred nedavnim govorili s kanclerjem Kreiskym, ki so ga spomnili, da je svoječasno tudi sam imenoval Robaka in njegove somišljenike za „ekstremne asimilante“. „Mi ne bi nikdar pristali na novi zakon o narodnih skupinah, če nam ne bi uradno zagotovili, da v sosvetu ne bodo vključeni asimilanti,“ je spomnil dr. Müller. „To pa je zdaj, kot vse kaže, postalo vprašanje, kajti sodelovanje asimilantov bi sosvete narodnih skupin spremenilo v farsu, v kateri pa ne nameravamo sodelovati.“

Predsednik HKD je zavrnil tudi tezo, da sedanji zakon o narodnih skupinah predstavlja temelj za uresnitve 7. člena državne pogodbe. Menil je, da gre le za „manjšinski program“, ki pa je v marsičem v nasprotju z državno pogodbo. „Zato se bomo tudi v prihodnje intenzivno zavzemali za dosledno in popolno uresničitev 7. člena državne pogodbe,“ je naglasil dr. Müller. „Takšno prizadevanje pa vključuje vsestransko sodelovanje s koroškimi Slovenci, ki ravno tako odločno zahtevajo uresnitve 7. člena ter obenem zavračajo vse tiste ukrepe, ki predstavljajo revizijo tega člena državne pogodbe.“

Pestra dejavnost med rojaki v Ameriki in Avstraliji

Na nedavni seji izvršnega odbora Slovenske izseljenske matice v Ljubljani so med drugim govorili tudi o raznih dejavnostih med Slovenci v Ameriki in Avstraliji. Tako je predsednik matice Drago Seliger poročal tudi o slovesnostih, ki so bile v Sydneyu ob odkritju Cankarjevega spomenika. Na tej prireditvi, ki jo je pripravilo tamkajšno društvo „Triglav“, so sprejeli tudi posebno resolucijo v podporo boju koroških Slovencev (o prireditvi smo poročali tudi v našem listu

pred nekaj tedni, ko smo objavili tudi omenjeno resolucijo — op. ured.).

Med letošnjimi prireditvami so na seji posebej omenili simpozij o ameriško-slovenskem pisatelju Louisu Adamiču, ki bo meseca maja v Clevelandu, medtem ko bodo v etnografskem muzeju v Enon Valley odkrili Adamičev spomenik, delo znanega slovenskega kiparja Zdenka Kalina. Spomenik bo Slovenska izseljenska matica posredovala organizaciji progresivnih Slovcov v ZDA, ki bodo priredile tudi omenjeni simpozij. Meseca aprila bo v Pittsburghu mesec kulture jugoslovanskih narodov in narodnosti; potekal bo v okviru proslav ob 200. obletnici Združenih držav Amerike. Na univerzi v Minnesoti pa bodo v dnevi od 21. do 23. aprila priredili konferenco na lemo „Prispevek jugoslovanskih izseljencev k razvoju združenih ameriških držav“.

Slovenci v Ameriki obhajajo leto tudi še drug pomemben jubilej: polstoletnico Slovenskega delavskega doma v Clevelandu. Zgodovina tega središča je zelo pestra in sega nazaj do leta 1914. Že takrat je bil namreč prvi sestanek za postavitve Društvenega doma; leta 1916 je dramsko in pevsko društvo „Naš dom“ sklicalo konferenco prizadetih društev, kjer so sestavili pripravljalni odbor; istega leta je bila tudi ustanovna konferenca in avgusta 1917 so predložili pravila za organizacijo „Slovenski delavski dom“; sklep o gradnji Delavskega doma so sprejeli leta 1925, leta 1926 je bilo slavnostno polaganje temeljnega kamna, 1. januarja 1927 pa je bil dom slovesno odprt in od takrat številnim slovenskim društvom in ustanovam že skozi 50 let služi kot priljubljeno narodno zbirališče.

Med avstrijskimi deželami je seveda Dunaj najmočnejše zastopan in sicer s 1824 razstavljalci. Koroška se nahaja s svojimi 27 podjetji bolj na koncu lestvice med avstrijskimi zveznimi deželami. Težišče koroških razstavjalcev je lesna industrija in stanovanjska oprema. Poleg tega pa razstavljajo Korošci tudi še produkte za turizem in gastronomijo.

Hkrati z dunajskim pomladanskim velesejemom na tako imenovanem „Rotundengelände“ bosta v sejemski palači še dva strokovna sejma in sicer „Usnjeni izdelki exquisit“ od 10. do 13. marca in „Exquisit“ od 11. do 13. marca. Tako bodo ob istem času in na istem prostoru hkrati tri sejemске prireditve. Vsekakor je to za interesente, kupce in trgovce ter strokovnjake vzroka dovolj, da med 9. in 13. marcem obišejo avstrijsko metropolo.

Pomembna novost na slovenskem kulturnem trgu

Inštitut za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti ter založba Mladinska knjiga v Ljubljani sta pred nedavnim predstavila tisku in s tem javnosti izredno pomembno novost in hkrati dragocen sad dolgoletnega znanstvenega dela: namreč prvi del „Etimološkega slovarja slovenskega jezika“, ki ga je pripravil prof. dr. France Bezlaj. Obenem s prvim delom etimološkega slovarja pa je izšla tudi priredba Megiserjevega slovensko-latinsko-nemškega slovarja iz leta 1603, ki ga je za ponatis priredil Jože Stabej.

Obe izdaji, še posebej pa seveda prva knjiga etimološkega slovarja, predstavljata izjemen dogodek domače slavistike; za slovar dr. Bezlaja pa sploh velja ugotovitev, da gre za izredno delo, ki bo

deležno izrednega zanimanja ne le v slovanskem jezikoslovnem svetu. To je poudaril tudi upravnik Inštituta za slovenski jezik in podpredsednik SAZU dr. Bratko Kreft, ki je menil, da smo Slovenci na slovanskem področju sicer v zamudi, obenem pa v nekem smislu dohajamo duha časa, pri čemer je omeniti ravno „Etimološki slovar slovenskega jezika“, ki ni samo vezan na domačo problematiko jezikoslovja, ampak skuša nekatere stvari osvetliti v mednarodnem okviru in v njem dati slovenščini mesto, ki ji pripada.

V tej zvezi je dr. Kreft opozoril tudi na Megiserjev „Thesaurus polyglottus“ katerega avtor — sicer Nemec — je slovenski jezik že pred stoletji postavil vzporedno z drugimi jeziki in ga torej pravično vrednotil. Megiserjev slovar je eden najstarejših dokumentov o slovenskem jeziku in je bil osnova številnim poznejšim avtorjem, ki so

se ukvarjali s slovanskim delom in slovarko kulturo. Priča pa tudi o tem, da so slovenščino enakovredno z drugimi jeziki obravnavali že nekoč tudi na ozemlju Koroške, saj je Megiser deloval v Celovcu — torej na ozemlju, kjer bi Slovence in njihov jezik danes najraje povsem zamolčali.

Avtor etimološkega slovarja dr. Bezlaj je kratko orisal zasnovo in naslanek prvega dela, ki obsega črke A do J. Druga knjiga, ki bo predvidoma izšla čez tri leta, bo zajela besede od K do O. V celoti pa naj bi slovar obsegal štiri knjige, od katerih naj bi zadnja imela tudi indekse, dopolnila in morebitne popravke. Dr. Bezlaj pa je tudi opozoril, da si etimološkega slovarja ni moč predstavljati brez zgodovinskega slovarja nekega jezika; prav tega pa pripravljajo zdaj tudi na SAZU, medtem ko je sedanj izid Megiserjevega slovarja, ki ga je izdal razred za filološke in literarne vede, dr. Kreft imenoval „prolog“ v to dejanje.

Ob izidu prvega dela etimološkega slovarja velja še opozoriti, da je po obširnosti to najizčrpnější slovar katerega izmed slovanskih jezikov podobne narave; edina izjema je etimološki slovar srbohrva-

Plodno delo Glasbene matice v Trstu

Glasbena matica v Trstu, ki sodi med najvišje kulturno-umetniške ustanove slovenske narodne skupnosti v Italiji, je na nedavnem občnem zboru polagala obračun o dosežkih v minuli delovni dobi. Ta obračun je pokazal, da opravlja Glasbena matica zelo plodno in vsestransko pomembno dejavnost; leta 1974 smo se o tem lahko prepričali tudi koroški Slovenci, ko so člani tržaške Glasbene matice sodelovali na naši osrednji Prešernovi proslavi v Celovcu.

Med pestro dejavnost spadajo nastopi gojencev, ki jih je bilo v minulemu letu kar 43; od tega 18 samostojnih, 25 pa v sodelovanju na prireditvah drugih ustanov. Poleg tega je Glasbena matica organizirala 23 koncertnih prireditev ter 20 gostovanj orkestra, gojencev in ansamblov šole. Prav tako plodno in pomembno pa je tudi sodelovanje z drugimi glasbenimi šolami.

V polnem razmahu je predvsem pedagoška dejavnost ter se število gojencev iz leta v leto viša, tako da postaja že problem upoštevati vse prošnje za sprejem. Tozadevna dejavnost Glasbene matice zajema poleg obeh središč — Trsta in Gorice tudi še številne druge občine in naselja, kot so Sovodnje, Devin, Nabrežina, Prosek-Kontovel, Bazovica, Škedenj in Dolina. Vendar pa obstaja še veliko zanimanje za nadaljnje podružnice, in to predvsem v krajih, kjer bi imele pomen pravih postojank slovenske kulture. V tem okviru so brez dvoma posebne važnosti prizadevanja, da bi dejavnost Glasbene matice razširili tudi na Beneško Slovenijo.

Tako misli naše ljudstvo

V teh dneh, ko v strankah poteka že naravnost ogabna licitacija o triedinem konsenzu za izvedbo protimanjšinskega „manjšinskega“ zakona, se tudi naši ljudje živahno in prizadeto bavijo s tem pristno avstrijskim načinom reševanja manjšinskega vprašanja.

„Ne moremo dopustiti, da nam režejo kruh narodnostnih pravic tisti, ki so vedno stali v prvih vrstah, kadar je šlo proti koroškim Slovincem.“ Tako in podobno govorijo mladi in starejši po vaseh na južnem Koroškem in dodajajo, da se ne smemo pustiti opehariti za pravice, ki so nam zagotovljene po členu 7 avstrijske državne pogodbe. Ne moremo se sprizajziti s sklepi, ki nadaljujejo staro pot zoževanja in odrekovanja narodnostnih pravic, ki so del splošnih demokratičnih in človekovih pravic. Uresničitev temeljnih pravic v šolah, v uradih in na sodiščih, v vsem javnem življenju (z dvojezičnimi napisi vred) ne more biti odvisna od števila in procentov, sploh pa ne od milosti odkritih sovražnikov manjšine.

Povsod je slišati enotno mnenje, da se ne moremo odreči manjšinskim pravicam, ki jih imamo koroški Slovenci s členom 7 zagotovljene povsod tam, kjer od nekdanj živimo in kjer tudi danes delamo ne samo za svoj vsakdanji kruh, temveč tudi za splošni napredek ožjega domačega področja in sploh cele dežele in države. Jasno in znano je, da ne živimo samo v tistih štirinajstih občinah, ki so

njegov prednik Križaj, zaradi česar je škodovan njegov gostilničar, ki mora plačevati davke, najemnino in vse druge dajatve. Vikar Peer se v pismu na škofijski ordinariat z dne 15. aprila 1659 zagovarja, da je res poslal večkrat v Pliberk po osem, deset ali petnajst četrtnik vina in ravno toliko piva za svoje potrebe, ki ga je v družbi cerkvenih ključarjev in prijateljev izpil v župnišču. Gostilničar v vasi (odkoder izvira sovraštvo), pa mi ni dal nikoli poštene pijače in mi je prodajo odklonil, če sem zahteval boljšo pijačo, in zato tudi pri njem več ne kupujem.

Mnogo pa ljudje tudi razmišljajo, kako je moglo priti do takega za celo Avstrio sramotnega načina zoževanja in jemanja narodnostnih pravic. Krivde ne dajejo samo tistim silam, o katerih je splošno znano, da so od nekdanj Slovincem nenaklonjene; krivdo in odgovornost nosijo tudi vsi tisti, ki niso bili in še sedaj niso pripravljani, da bi se znanim skupinam in njihovim hotenjem postavili po robu. Pri tem mislijo na prevladujoče sile v strankah, ki so zastopane v parlamentu, pa tudi tiste, ki poročajo o dogajanjih. Kajti tudi v preteklih dneh smo lahko v avstrijskih časopisih in drugih sredstvih javnega obveščanja spet zapažali, kako neobjektivno in pristransko so poročali o mešetarjenju med strankami za tisto, kar imenujejo dokončno izpolnitev člena 7.

„Ne moremo si predstavljati, da bi kdorkoli od narodno zavednih Slovincem mogel s čisto vestjo pozdraviti zakon o narodnih skupinah z odredbami vred na ta način, da bi zagovarjal sodelovanje v manjšinskem sosvetu ali bil celo pripravljen sodelovati v takem očitno proti našim koristim naperjenem forumom,“ se splošno glasi zaključek, ki ga je v teh dneh vedno spet slišati med našimi ljudmi.

DR. ANTON SVETINA

PRISPEVKI K ZGODOVINI ŠMIHELA PRI PLIBERKU

Na njegovo mesto je bil imenovan duhovnik ljubljanske škofije Primuž Peer, po rodu iz Kranja. 22. junija 1658 poroča novi vikar Peer generalnemu vikarju ljubljanske škofije Terpinu o svoji instalaciji, ki se je vršila dne 5. junija, t. j. na šesto nedeljo po veliki noči. Slovesno instalacijo je izvršil pliberški vikar Jurij Stergar ob navzočnosti prejšnjega šmihelskega vikarja Matije Križaja in vseh faranov. Na binkoštno nedeljo pa je imel vikar Peer svojo pridigo, v kateri je pozdravil vse ljudstvo. V pismu prosi Peer tudi za pomoč pri zidanju župnišča, ker pobiranje petega novčiča ne zadostuje.

Vikar Peer pa je s svojimi farani prišel kmalu navzkriž. V pismu z dne 29. decembra 1658, naslovljenem na generalnega vikarja Terpina v Ljubljani, se pritožuje čez svoje farane, „quia secus vivere apud Carinthios nequo“, ker tako med Korošci ne morem živeti. V pismu prosi, naj pošljejo na njegovo mesto drugega duhovnika. Generalni vikar Terpin mu s pismom z dne 7. januarja 1659 odgovori, da mora na svojem mestu vzdržati, kakor to zahtevajo pravila in predpisi sinode.

9. avgusta 1659 poroča vikar Peer generalnemu vikarju Terpinu o incidentu, ki se je vršil na dan kresovanja v vasi Šmihel: Na ta dan, ki ga obhajajo na praznik sv. Janeza Krstnika, in Vigilia S: Joannis Baptisti, so sinovi domačih faranov in fantje iz šmihelske sosesčine zažgali po starem običaju na polju blizu pokopališča ob kraljevi cesti tam, kjer je cesta najožja, velikanski kres. K temu kreso-

vanju je prišlo mnogo ljudstva in so tam ob piskanju na piščali in ob igranju na citre plesali in peli. Najprej sem jih kot njihov dušni pastir iz župnišča ven trikrat, štirikrat pozval, naj prenehajo z veseljačenjem. Ko pa to ni pomagalo, sem šel osebno med nje in jih opominjal, naj zaradi bližine najsvetejšega, zaradi posvečenega pokopališča in da bi umrli imeli svoj mir, prenehajo z rajanjem. Ko sem jih tako miril, je eden izmed fantov, sin kmeta Stržarja iz Šmihela, začel kričati „ubijmo farja“, in to ne enkrat, temveč večkrat. Mladina je nato začela metati na mene iz treh strani kamenje, zadel pa me ni noben kamen, ker so me starejši vaščani zaščitili. Ko sem se vrnil v župnišče, pa je mladina začela metati čez streho župnišča v malo izbo (v kateri je verjetno spala ženska služinčad župnišča) na dolge palice navezane „arbiculos cristalinos“ (kristalne obročke). Ob koncu pisma prosi vikar Peer škofa za nasvet, kaj naj stori, ker so vsi farani kazensko odgovorni njemu, škofu.

Ta primer nam dokazuje, da je bilo kresovanje na Koroškem star slovenski običaj, pa tudi kristalni obročki spadajo med koroško folkloro tistih časov.

Kakor njegov prednik vikar Križaj je imel tudi vikar Peer spore z lastnikom imenja Sörgendorf Ivanom Štihom, ki je imel v svoji lasti tudi gostilno v Šmihelu. 3. februarja 1659 se namreč Ivan Štih v pismu škofu Otonu Frideriku Buchheimu pritožuje čez vikarja Peera, da ta v župnišču toči vino, kakor je to delal

OB MEDNARODNEM DNEVU ŽENA
vabimo na

občni zbor

ZVEZE SLOVENSКИH ŽENA

ki bo v torek 8. marca 1977 ob 13.30 uri v Dijaškem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu, Tarviser Straže 16.

Na dnevnem redu bodo poročila, volitve novega odbora in drugo. Predvsem pa bo občni zbor po stari tradiciji potekal v znamenju MEDNARODNEGA DNEVA ŽENA.

Slovenske žene, matere in starejša dekleta prisrčno vabljeni!

ZVEZA SLOVENSКИH ŽENA

Z Mladim rodom v novo cvetočo pomlad

V pretežni meri pomladi je posvečena nova številka „Mladega roda“ šolskega lista za koroško mladino. V pesmicah, kratkih spisih, domoznanskih sestavkih in dru-

gih prispevkih, ki jih objavljajo — da omenimo le nekaj imen — Stana Vinšek, Marica Pinter, Nežka Povše, Milena Pipp, Valentin Vavti, Piskernik Angela, Lojze Krakar in drugi, je govora o letnem času, ko se narava spet prebudi v novo življenje. Potem najdemo prispevke o 1. aprilu, o velikonočnih praznikih in običajih, pa tudi o atomskih elektrarnah, o Indijancih in o marsičem drugem, saj so poleg omenjenih zastopani še mnogi drugi avtorji: Vera Poljšak, Vojan Arhar, Zdravko Omerza, Oton Župančič, Stana Millionig, Danilo Gorinšek, Ludovika Kalan, Valentin Polanšek, Slavko Štine, Robert Hlavaty, Irena Zele, Anton Martin Slomšek, Karl Gril, Kristina Brenkova, Gallob Tonč, T. Ogris, M. Srienc, Herman Germ itd. V rubriki „Stvaritve naših pesnikov in pisateljev“ je tokrat predstavljen kot pesnik Karel Smole, v rubriki „Spoznavajmo soseda v njegovi literaturi“ je govora o pesniku Petru Turriniju, med ljudmi pri delu pa se srečamo z življenjem in delom na kmetiji.

Že iz tega kratkega naštevanja naslovov in imen je razvidno, kako pestra in bogata je nova številka „Mladega roda“, ki jo je primerno ilustrirala Marička Koren, naslovno stran pa krasí barvna slika Sel. Le še nasvet: če hočete napraviti veselje svojemu otroku, kupite mu „Mladi rod“ (posamezna številka 10 šilingov); ob njem bo spoznal in se naučil marsikaj koristnega, predvsem pa mu bo odkril lepote slovenskega jezika.

so vsi kričali, da mora eden od nas umreti, in me zmerjali ne z duhovnikom, temveč z razbojnikom in tatom. Ko sem jim povedal, da je za take žalitve in za prilastitev desetine predvidena kazen 100 zlatnikov po škofu, so izjavili, naj se pritožim zaradi tega pri opatu v Vetrinju. Ko sem jim predočil, da je škof v Ljubljani moj gospod in moj predpostavljene in da bo on o tem odločal, če sem jim napravil kako krivico, so brez besede z mojo desetino in z mojo palico odšli. Ko sem še enkrat šel k tej njivi, da bi pobral desetino, sem tam našel še tri snope, ki sem jih dodal k desetini iz druge njive; zopet so me napadli in v diru vzeli mojo suličasto palico, niso me pa mogli na ta način prijeti niti me vreči na tla, ne da bi mi podstavili noge. Ponovno so z vso silo navalili name in mi vzeli s silo iz roke pištolo, ki sem jo držal za ročaj, in mi jo zlomili. To vse sem moral pretrpeti in vam o teh meni storjenih nasilstvih poročam, da o tem odločate po vaši volji.

V pismu z dne 9. avgusta 1659, naslovljenem na generalnega vikarja Filipa Terpina v Ljubljani, se vikar Primuž Peer pritožuje zaradi nekaterih župniji Šmihel pripadajočih fevdov in zaradi razmer na Koroškem in piše med drugim tole: „... multo maiorem miseriam circa Ecclesias in Carinthia reperio quam in Carniolia, rustici pauperiores nulla re se iuvare gnorant, attamen in astucia, fraudulencia, et nequicia excellunt nostrates...“, kar bi se po našem glasilu: Na Koroškem sem našel v cerkvenih zadevah mnogo večjo revščino kot na Kranjskem, kmetje so revnejši in si z ničemer ne znajo pomagati, pač pa prekašajo naše v premetenosti, sleparstvu in lahkomiselnosti.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Mednarodni dan žena, ki ga po vsem svetu obhajamo vsako leto 8. marca, je po eni strani praznik žena, je pa hkrati tudi dan mednarodne solidarnosti v boju za lepši in pravičnejši svet. Pri tem ne gre za obrabljene fraze, marveč gre za zelo resne zadeve, kajti nihče na svetu ni tako zavzet za mir in tudi nihče ne more zanj toliko doprinesti kot prav žene, ki najbolj poznajo grozote vsa-

Praznik žena dan solidarnosti in boja

ke vojne in najbolj občutijo krivice, ki se gode v ožjem in najširšem okviru.

Marsikomu se zdi zastavela tudi zahteva po enakopravnosti žena. Toda boj za resnično in vsestransko enakopravnost je aktualen in potreben danes enako, kot je bil pred desetletji. In pri tem niti ni treba iskati dokazov nekje daleč v kakšni zastopni državi. Tudi v Avstriji, ki se ima za eno najbolj socialnih in demokratičnih držav, se dan za dnem srečujemo s konkretnimi primeri neenakopravnosti. Dovolj zgovoren je že primer zaslužkov, ki so pri ženskah ob enakem delu neprimerno nižji kot pri moških; pravične izravnavne še vedno ni uspelo doseči, čeprav se baje vse stranke zavzemajo za to — vsaj v besedah.

In podobnih primerov bi lahko odkrili še več, našli bi jih v naši državi in našli bi jih povsod drugod v svetu. Zato pa vsakoletni mednarodni dan žena ni le praznik, ampak je predvsem dan, ko žene brez ozira na navodno pripadnost ali politično prepričanje še posebej izpovedo svojo solidarnost, svoje zavezanost v skupnem boju za lepšo bodočnost. V tem okviru in v tem duhu poteka tudi vsakoletni občni zbor Zveze slovenskih žena, na katerem se zberejo slovenske koroške žene in matere, ki so se prav tako otresle ne le zastarelega, ampak dejansko že diskriminacijskega naziranja, da politika ni za ženske. Zavedajo se, da ima žena v življenju veliko in odgovorno nalogo; da je poklicana, da tudi v političnem dogajanju odigra svojo vlogo.

To še v posebni meri velja za naše razmere, kjer je prav žena in mati tista, od katere vzgoje je odvisna bodočnost našega narodnega obstoja. Njihova naloga je, da vsadijo otrokom ljubezen do rodu in materinščine; da skrbijo za prijavo otrok k dvojezičnemu pouku; da se povsem enakopravno vključijo v boj za pravice in vsestranski razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Tako je mednarodni dan žena v naših pogojih še posebno dan boja za odpravo ponižanja in zapostavljanja, dan boja za enakopravnost in svobodni razvoj, dan prizadevanj in dela za boljše in pravičnejše življenjske pogoje zase, za svoje in za vse človeštvo. V zavesti teh ciljev mednarodnega dneva žena naj bo torej ženski praznik — ob katerem jim iskreno čestitamo — dajal našim ženam novih pobud za nadaljnje delo.

Pevci iz Sel na novi gramofonski plošči

Pesem selskih pevki in pevcev je zaživela na novi gramofonski plošči. Naslov plošče je „Oj ti španič moj“, posneta pa sta bila moški kvintet, v katerem sodelujejo Pristovnik Franc, Oraže Pepi, Roblek Hanzej, Kelih Lajze in Kelih Florijan, ter ženski sesteti, ki ga sestavljajo Oraže Mira, Jug Edit, Pavlič Hilda, Oraže Emi, Cebulj Marica in Oraže Lidija.

Iz precej obsežnega repertoarja obeh skupin so bile za ploščo izbrane domače pesmi, ki jih poznajo iz izročila, brez slehernih not. Tako v fantovskih pesmih živi deloma še lepo staro izročilo petja na tretji glas ali „tretko“, čemur pravimo po koroško „na čriž“. Posebno prvi dve pesmi na obeh straneh plošče sta prava pevka bisera tega načina petja. Pa tudi v drugih pesmih prevladuje vodilna melodija v srednjem glasu, ki poje naprej. Pesmi so povetlični ljudske, zrasle na rožanskih tleh.

V času, ko nekoč bogata domača slovenska pesem na Koroškem počasi zamira, so pesmi iz Sel brez dvoma dragocen dokument, za katerega gre pevkom in pevcom vsa hvaležnost.

Novo ploščo s posnetki pevki in pevcev iz Sel je mogoče naročiti v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu (Pavličeva 5—7), kjer imajo poleg vseh vrst slovenskih knjig in časopisov tudi bogato izbiro slovenskih gramofonskih plošč in kaset.

Koroška je pela od Pliberka do Traberka

Letošnje jubilejno 10. pevsko srečanje „Od Pliberka do Traberka“ ob koncu prejšnjega tedna je bilo res edinstven praznik slovenske pesmi, nepozabno doživetje za vse, ki so se ga udeležili kot aktivni sodelavci ali pa kot poslušalci. Na vseh šestih „prizoriščih“ — v Pliberku in Mežici, v Črni in na Prevaljah ter v Dravogradu in še zlasti na zaključni prireditvi na Ravnah — je bilo s pesmijo manifestirano, kar je v programskem zvezku zapisal inž. Mitja Šipek: „Korošci smo dokazali, da nam je potreba po kulturi prav taka, kot potreba po kruhu. Vsi črnogledi preroki o propadanju kulture so postavljeni na laž in vsi optimisti presenečeni. Odziv je spontan, neprisliljen, zato pa tako množičen in pristen.“

V A B I L O

na lutkovne predstave

„TRIFE SNEŽAKI“

● v petek 4. 3. ob 14.30 uri v farni dvorani v Zvabeku;

● v petek 4. 3. ob 16.30 uri v ljudski šoli pri Božjem grobu;

● v soboto 5. 3. ob 12. uri v ljudski šoli v Vogrčah;

● v soboto 5. 3. ob 14. uri v ljudski šoli v Libučah;

● v soboto 5. 3. ob 16. uri pri Šoštariju v Globasnici.

Prireditelji so Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku (za Božji grob, Vogrče in Libučje), Kulturno društvo „Drava“ v Zvabeku ter Slovensko kulturno društvo v Globasnici.

Prisrčno vabljeni!

Na koncertih v šestih krajih se je zvrstilo 23 pevskih zborov s skupno več kot 500 pevskami in pevci. Zastopani so bili tudi zbori iz Podjune, posebno mesto med njimi pa je brez dvoma zavzemal moški zbor SPD „Edinost“ iz Pliberka, saj je bil to sploh edini zbor, ki se je pod vodstvom svojega dirigenta Foltija Hartmana udeležil vseh dosedanjih srečanj (da je to sploh najstarejši zbor, ki prav letos obiaja 45-letnico svojega obstoja, bodi le ob robu omenjeno).

Enkratna kulturna manifestacija je bil tudi koncert v Pliberku, kjer je bila Schwarzlova dvorana premajhna, da bi našli v njej prostora vsi, ki jih je privabila slovenska pesem. Med udeleženci je predsednik SPD „Edinost“ Joško Hudl pozdravil tudi častne goste iz Slovenije ter predstavnik osrednjih organizacij koroških Slovencev. Ob tej priložnosti pa je bila izražena tudi želja, da bi se pevka srečanja nadaljevala in da bi v ta okvir v bodoče vključili še kak drug kraj v Podjuni in tako razširili področje, ki ga zajema vsakoletno srečanje pod naslovom „Koroška poje“.

Želja, izražena na prireditvi v Pliberku, pa je nedvomno želja tudi vseh drugih tu in onstran meje, ki si enako želijo bratsko povezavo in najtesnejše sodelovanje. Vzdušje in navdušenje, ki je prevladovalo na vseh prireditvah letošnjega jubilejnega srečanja, je to dovolj jasno poldridlo. Predvsem je potrdilo, da je naš človek pripravljen čuvati našo kulturno izročilo, ga negovati in bogatiti in nabirati kapital, ki se bo bogato obrestoval — bodočim rodovom kot doba, ki je neminljiva. Kajti ljubezen, ki jo izkazujejo slovenski pesmi tisti, ki jo gojijo, pa tudi oni, ki jo „samo“ poslušajo je najboljše jamstvo, da bo to ljudstvo živelo navkljub vsem preizkušnjam.

Bilčovs

Po daljšem odmoru je naše Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ spet vabilo na prireditve svoje igralske skupine, ki je na domačem odru uprizorila dva vesela komada — znano burko „Trije tički“ in veseloigro „Oh ta taberna“, katere avtor in režiser je Mihej Schelander na Moščenici. Pri obeh uprizoritvah, popoldne in zvečer, smo za beležili zelo dobro udeležbo in bilo je obilo smeha ter dobre volje. In to upravičeno, saj sta bili predstavi res posrečeni; videlo se je, da so na odru izkušeni igralci, ki vedo, kaj in kako je treba. Seveda bi predstavi po vsebini obeh komadov bolj ustrezali za pustni čas, vendar pa terminski koledar ni do-

pustil drugega, bolj primerne dneva.

Prosvešašem SPD „Bilka“ smo vsekakor hvaležni za njihov doprinos in jim kličemo: Ojunačite se in večkrat nam nudite primerno razvedrilo — radi se bomo odzvali vašemu vabilu! —

V noči med 22. in 23. februarjem se je sredi naše vasi zgodila huda prometna nesreča. Približno ob pol enajsti uri, ko je močno snežilo, se je podal rentnik Hanzi Safran, pd. Lesjak v Bilčovsu, iz Miklavževe gostilne proti svojemu domu, ki je oddaljen le kakih 120 korakov. Ko je prečkal cesto, sta pripeljala skoz njega dve neznanca avtomobila. Eden je moral zadeti v Safrana, ki je utrpel tako hudo poškodbo, da je še na kraju nesreče umrl; ko so ga vaščani našli ležečega na cesti, je bil namreč že mrtev. V celovški prosekuri so potem ugotovili med drugim zlom hrbenice, zlome na nogah in rokah ter druge poškodbe.

Tako tragično preminulega Safrana smo v petek 25. februarja ob veliki udeležbi pogrebcev spremili na njegovi zadnji poli. Dosegel je starost 65 let. Vsa okolica je razburjena nad neznanim vozačem, ki je povozil človeka in potem zbežal.

Žalujoci ženi in ostalemu sorodstvu velja naše iskreno sožalje!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50. Tisk: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Avstrija je pozabila za kar se je obvezala

„Nekoč se je Avstrija sklicevala prav na koroške partizane, da je prišlo do podpisa avstrijske državne pogodbe in so zatem zasedbene sile zapustile Avstrijo. Danes pa v tej državi ne izpolnjujejo zelo jasno formuliranih členov o zaščiti slovenske in hrvaške narodnosti v Avstriji, niti ne tistih, ki prepovedujejo združevanje nemških nacistov.“

Tako je bilo rečeno na nedavni delovni konferenci področnega odbora koroških partizanov v Mariboru, kjer so pregledali delo v minulem letu, pa razpravljali o raznih aktualnih vprašanjih. V delovnem poročilu, ki ga je podal predsednik Vilič, je bilo govora o moralni podpori, ki jo matična država in posebej še bivši koroški partizani dajejo slovenski in hrvaški narodni manjšini v Avstriji v njuni borbi za narodnostne pravice.

Med drugim je predsednik omenil počitniško akcijo, s katero so koroški partizani v Mariboru omogočili lani skupini koroških otrok letovanje v Poreču, kjer so preživeli lepe dneve „brez strahu, da bi bili zasmehovani zaradi slovenskega jezika“. Bivši koroški borci iz mariborskega področja se vključujejo tudi v oskrbovanje partizanskih grobišč na Koroškem. Zelo so se zavzeli za širjenje koroške literature, zlasti Prusnikove knjige „Gamsi na plazu“, ki je že pošla in so zato predlagali založbi ponatis. Svojo povezavo s koroškimi Slovenci pa so izpričali tudi s tem, ko so turističnim organizacijam priporočili, da bi večkrat napravile izlete na Koroškem, kjer naj bi njihovi vodiči udeležencem izletov pravilno tolmačili zgodovino koroških Slovencev in njihovega narodnoosvobodilnega boja.

Čudna pota avstrijskega pravosodja

O tem, kakšna čudna pota hodi avstrijsko pravosodje, kadar gre za odnose do slovenskih deželanov, smo v našem listu že pogosto poročali in bi s tozadevnimi „cvetkami“ lahko napolnili obsežno knjigo, ki bi „pravno državo“ Avstrijo pokazala v zelo dvomljivi luči.

Tudi tako imenovana „zadeva Konzilia“ je dovolj zanimiva in značilna. Kakor smo svoječasno poročali, je glasilo koroškega Heimatdienstesta „Ruf der Heimat“ jeseni 1975 naperilo svojo ost proti dipl. inž. Francu Konziliju, kateremu je omenjeni list očital, da je na gradbišču

svojega novega doma blizu Št. Vida v Podjuni izobesil jugoslovansko zastavo, kar je po mnenju „domovinskega glasu“ predstavljalo „ogromno kršitev dolžnosti avstrijskega učitelja“ (inž. Konzilia namreč poučuje na slovenski gimnaziji v Celovcu — op. ured.) in „protiavstrijsko provokacijo“. Zaradi teh žaljivih očitkov je vložil inž. Konzilia tožbo proti glasilu KHD, vendar jo je sodnik zavrnil z utemeljitvijo, da bi zadevo lahko uredili s poravnavo.

Prejšnji teden je prišlo do obravnave pred prizivnim sodiščem, kjer je inž. Konzilia s pričami dokazal, da jugoslovanske zastave sploh ni izobesil, marveč je šlo takrat le za papirnate trakove, s katerimi so delavci okrasili drevesce, ko so pili „likof“. Toda zastopnik heimatdienstovskega glasila se z izjavami prič ni zadovoljil. Pa ne samo, da je zavrnitev tožbe oz. priziva inž. Konzilije zahteval z utemeljitvijo, da izpovedi prič niso bile zadovoljive; menil je tudi še, da za Avstrija ne more biti žaljivo, če se o njem reče, da je na svojem domu izobesil inozemske zastave. In to pravi zastopnik tistega lista, ki je prav zaradi dozdevne inozemske zastave očital inž. Konziliju nečastne stvari in ga s tem javno žalil.

Ravno to pa je na Koroškem očitno dovoljeno, kajti sodišče ni — kar bi vsakdo pričakoval — obravnavo preložilo za sprejem nadaljnjih dokazov. Ali bomo mar doživeli nov primer, da KHD oziroma njegovo glasilo lahko hujska in žali, ne da bi se našel sodnik, ki bi se upal izreči obsodbo? Zato vprašujemo, ali je KHD za avstrijsko sodišče res „tabu“?

Krščanska kulturna zveza vabi na izvedbo dramatične kantate za soli, zbor in orkester Antonina Dvoraka

MRTVAŠKI ŽENIN

v nedeljo 6. 3. 1977 ob 14.30 uri v Domu glasbe v Celovcu. Izvajajo: dekle — Zlata Ognjanovič, sopran; ženin — Jurij Reja, tenor; pripovedavalec — Edvard Sršen, bariton; ansambla Glasbena Matica in Consortium musicum iz Ljubljane pod vodstvom dirigenta Mirka Cudermana.

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v pisarni KKZ v Celovcu, Viktringer Ring 26 (telefon 0 42 22 - 84 3 58) ter eno uro pred koncertom.

Sele - Kot

Domača pesem je spet vžgala! Na povabilo Slovenskega prosvetnega društva „Košuta“ je v ponedeljek 21. februarja gostoval pri nas ženski oktet SPD „Obir“ z Obirske. Čeprav je bilo vreme na moč slabo — zaradi zemeljskih plazov je bila cesta na Kot zjutraj celozel za nekaj časa neprevozna — je prišlo lepo število ljubiteljev domače pesmi, ne samo iz Kola, marveč tudi iz Sel in celo iz Borovelj.

V kratkem pozdravnem nagovoru je predsednik domačega društva Jurij Mak vodju okteta Valentinu Polanšku čestital k izvolitvi za predsednika Slovenske prosvetne zveze in hkrati k prejemu nagrade Prešernovega sklada za njegove pesniške zbirke.

Zadonela je lepa slovenska pe-

sem in navdušila poslušalce, da bi poslušali še in še. V odmoru pa nam je pesnik Polanšek prebral nekaj pesmi iz svoje bogate zbirke. Obirskim dekletom najlepša hvala za obisk; želimo jim še mnogo lepih uspehov. Obilo uspeha pa želimo tudi pesniku Polanšku pri njegovem nadaljnjem pesnikovanju.

Po koncertu smo še pokramljali z našimi obirskimi prijatelji v prijateljni družabnosti, ki sta jo olepšali sestri Silvija in Edit Velik, ko sta s svojima srebrnima glasovoma ob spremljavi kitare zapeli nekaj lepih pesmi.

Vsi smo bili mnenja, da je prireditve prav odlično uspela. Sosedom z Obirske pa iskrena hvala za lep kulturni užitek!

Enakopravnost

na pliberški način

V četrtek prejšnji teden je bila v Pliberku seja občinskega sveta, kjer so obravnavali vrsto vprašanj. Seje se je udeležil tudi novi okrajni glavar v Velikovcu dvorni svetnik dr. Scheiber, ki je zaprisegal mandatarja Enotne liste Ignaca Domeja za mestnega svetnika namesto dosedanjega mestnega svetnika Trampuša, ki je mandat odložil iz zdravstvenih vzrokov. Bil je tri leta občinski svetnik in štiri leta mestni svetnik ter mu je župan Mory izrekel zahvalo za vse njegovo delo v korist občine.

Na seji občinskega sveta je prevladovalo dobro vzdušje in so bila vsa vprašanja urejena s soglasnimi sklepi — z izjemo vprašanja stare klavnice. Medtem ko so mandatarji OVP in Enotne liste zastopali stališče, da je staro poslopje že v sramo občini in ga je zato treba čim prej podreti, pa so bili socialistični odborniki mnenja, da je poslopje tudi v sedanjem stanju možno uporabiti v različne namene, med drugim kot skladišče. Končno je bil z 19 glasovi proti 8 glasovom sprejet sklep, da se poslopje poruši.

Dobrega vzdušja, ki je — kakor že povedano — omogočilo skoraj v vseh vprašanih soglasne rešitve, pa je bilo kaj hitro konec, ko so mandatarji Enotne liste stavili še tri nujnosne predloge, in sicer pismeno v slovenskem jeziku. Po po-

stovniku bi morali te predloge obravnavati še na tej seji, toda župan Mory (OVP) je ukrepal drugače: sejo je enostavno zaključil z utemeljitvijo, da nima tolmača oz. prevajalca in zato v slovenščini stavljenih predlogov ne more dati v razpravo.

Res lep primer „enakopravnosti“ na pliberški način! Pri tem pa je treba opozoriti, da je Pliberk ena izmed fistlih redkih občin, v katerih so pred leti s sklepom občinskega odbora razglasili slovenščino za enakopraven uradni jezik. Kako ta enakopravnost v resnici izgleda, je pokazala seja minuli teden.

Podobno pa se dogaja tudi marsikje drugod, če se kdo ojuhači in zahteva pravico do uporabe materinega jezika pred kakšnim uradom. In to potem v domači in mednarodni javnosti razglašajo kot „vzorno“ rešitev.

TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA

Der Faschismus lebt noch

Wenn man über die erfolgreichen Kulturtag der Kärntner Slowenen eine Resümee zieht, so bleiben einem als Publikum dieser Veranstaltung trotzdem noch ein paar Gedanken, die zum Faschismus der Gegenwart unangespochen bleiben, und die daher zur demokratischen Bewusstseinsbildung und zur Immunisierung vor diesem unmenschlichen Ismus zum Ausdruck kommen sollen.

Wenn wir uns die Gegenwartssymptome des Faschismus vor Augen führen, fällt uns der Fremdenhaß, die physische Gewalt gegen Andersdenkende, der zügellose Nationalismus, die Ablehnung der österreichischen Nation (als Staat, der an sich glaubt), der Totalitarismus, der Militarismus, das Wort „Nestbeschmutzung“, wenn man über Verbrechen der Nazis spricht oder den wertvollen Beitrag der österreichischen Widerstandskämpfer als Faktum für den österreichischen Staatsvertrag erwähnt, der Kleinbürgerwunsch „ein kleiner Hitler muß her“, rassistische (antisemitische) Ausprüche, die Bezeichnung „Toleranz ist Schwäche“ und die vielen Anhänger des kalten Krieges auf. Damit wissen wir, daß der Faschismus lebt.

Und dies besonders, wenn wir uns seine Erscheinungen, nur die der letzten 15 Jahre in Erinnerung rufen: die nationalstischen Sympatisanten um Prof. Bodoraj-kjevič, welche mit ihren Demonstrationen viele Verletzte und einen Mord verursachten; die Hakenkreuzschmierereien, die Schändungen jüdischer Friedhöfe, der Grabstätten der Widerstandskämpfer gegen den Faschismus; die Nationalzeitung, die Landserhefte; und psychologisch gesehen, sowie unbewußt, die von den Massenmedien emotionierte Massenhysterie um Karl Schranz nach Sapporo und der damit verbundene Haß auf Avery Brundage.

Für Kärnten sind u. a. der Schulstreik wegen des Slowenischunterrichtes, der Ortstafelsturm, die Fah-

nenweihen, die Denkmalaufstellungen für Nazis besondere klassische Beispiele. Das führte in unserem Bundesland soweit, daß ein von einer kleinen Runde von Fanatikern geführter Verein den Parteien der Volkswertretung erfolgreich klarmachte, daß sie ihre Wahlerfolgssstabilität nur weiterbehalten, wenn sie sich gegen ihre Methodik des Wirkens passiv verhalten und diesen damit begünstigen. Das führte dazu, daß sich tausende von Menschen zu dessen Haßkundgebungen begeben, sich gedankenlos an einer Unterschriftenaktion beteiligen, an der vom Ortstafelsturm 1972 erzwungenen (durch Ungesetzlichkeit und Gewalt) Minderheitenfest-

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo za objavo v našem listu. Pri tem izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

stellung 1976 teilnahmen, all dies nur deshalb, um eingeschüchert ja als sogenannte „gute Kärntner“ zu gelten.

Das typische am Faschismus jedoch ist, daß für ihn der der Böse ist, der etwas tut, was der Mehrheit nicht paßt. Und dieses Böse ist für ihn — ohne daß ich jetzt ein unverantwortlicher Scharfmacher sein will — eine Minderheit, die er ausschließen, verurteilen, beschuldigen kann und von der er sagt, daß sie nichts wert ist. So spekuliert der Faschismus, mit seinem ständig verändernden Gesicht und seiner zermürbenden Taktik, auf die Erschlaffung der Gegenkräfte und auf die Verzweiflung, die in Resignation und Apathie führt. Er kommt daher nur dann auf, wenn es an praktizierender Humanität, an Solidarität, an Verbundenheit und Verantwortung für den Mitmenschen mangelt.

Udo Manner
Völkermarkt/Velikovec

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na barvni lutkovni film

POLUHEC

v petek 4. 3. 1977 ob 11.30 uri v ljudski šoli na Obirskem.

Film, ki je namenjen predšolski in šolski mladini, bo predvajala KKZ iz Celovca.

Vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjunu vabi na lutkovno predstavo

RDEČA KAPICA

v nedeljo 6. 3. 1977 ob 10.30 uri pri Voglu v Št. Primožu.

Nastopa lutkovna skupina KDZ iz Celovca.

Otroci in starši

priskrbeno vabljeni!

Sto lutkovnih predstav

Lutkovna skupina Koroške dijaške zveze je imela minulo soboto svojo 100. lutkovno predstavo; ta jubilej je zabeležila v Šmihelu pri Pliberku, kjer je gostovala z „Rdečo kapico“. Poleg številnih mladih obiskovalcev, ki so lutkarjem in gostom zapeli v pozdrav nekaj otroških pesmic, so se prireditve udeležili tudi jugoslovanski konzul Peter Zupančič ter predstavniki slovenskih narodnih in kulturnih organizacij. Zastopnica zveze skupnosti otroškega varstva SR Slovenije Vida Rudolfova pa je ob tej priložnosti predala lutkovni skupini svetlobno opremo za oder, navzoče otroke pa obdarila z lepimi knjigami.

Ob jubilejni stoti predstavi je povabila KDZ svoje goste na srečanje v gostišče Juena, kjer se je voditeljica lutkovne skupine Veronika Rutar zahvalila vsem podpornikom in gostiteljem slovenskega lutkarstva na Koroškem. Mentorjema skupine Bre-

di in Tinetu Varl iz Maribora je poklonila kot izraz hvalečnosti album slik o dosedanjem udejstvovanju lutkovnega odra KDZ ter sliko mladega domačega umetnika Karla Vovka; z malimi lutkami pa se je skupina zahvalila tudi drugim predstavnikom.

Na srečanju, ki sta ga z ubranim petjem oplešali talentirani pevki Magda Koren in Uki Kelih, je bilo zvedeti zanimive podrobnosti o dosedanji dejavnosti lutkarjev KDZ. V dveh letih, odkar delujejo (prej je bila zelo agilna lutkovna skupina pri Slovenski prosvetni zvezi, ki pa je potem žal prenehala z delom), so uprizorili tri komade; to so bili „Kozika Lizika“, „Meh za smeh“ in „Rdeča kapica“, s katerimi so samo na Koroškem priredili že sto predstav. S svojo dejavnostjo so zajeli kraje, ki imajo bolj ali manj redno različne slovenske prireditve. Toda obiskali so tudi take vasi, kjer je dolgo ni bilo nobene slovenske prireditve. Povsod so naleteli na polne dvorane in na žareče otroške obraze, pa tudi na presenečene starše, ki se kar niso mogli načuditi, s kakšnim zanimanjem in razumevanjem njihovi malčki spremljajo slovensko besedo na odru.

Poleg nastopov doma na Koroškem je skupina gostovala tudi na Goriškem, kjer slovensko lutkarstvo prav tako še ni razvito. Doslej največji uspeh pa je bilo njihovo sodelovanje na kvalifikacijskem srečanju v Murski Soboti in na republiškem srečanju v Mariboru, kjer so nastopile najboljše skupine iz Slovenije.

Za vse svoje uspehe pa se ima skupina zahvaliti raznim organizacijam in posameznikom, ki so ji nudili izdatno pomoč. Tako je skupina po posredovanju generalnega konzula Bjana Lubeja deležna podpore Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije, ki ji vsako leto omogoči seminar pod vodstvom ravnatelja Mladinskega gledališča v Ljubljani Marjana Beline. Velike zasluge pa imajo tudi lutkovno gledališče v Mariboru ter posebej Breda in Tine Varl, ki sta za vse predstave priredila besedila, izdelala osnutke za lutke in kulise, priskrbel magnetofonske posnetke in imela tudi režijo.

Lutkovna skupina KDZ šteje trenutno okoli dvajset članov, vodi pa jo Veronika Rutar, ki je glede nadaljnega dela povedala, da bodo izvedli še tri predstave „Rdeče kapice“ (Št. Primož, Bistrica na Zilji in Borovlje), hkrati pa že pripravljajo novo uprizoritev — „Užaljenega medvedka“ — s katero bodo razveselili mlade in tudi starejše gledalce v številnih krajih južne Koroške.

Josef Guttenbrunner

SESTDESETLETNIK

Znani koroški socialistični politik Josef Guttenbrunner je te dni obhajal svojo šestdesetletnico in je bil ob tej priložnosti deležen številnih čestitk ne le iz ožjega strankinega kroga, marveč tudi iz široke javnosti.

Po poklicu čolnar si je pridobil Josef Guttenbrunner velike zasluge predvsem na področju izobrazbe. Pa tudi na mnogih drugih področjih se je vedno spet uveljavil s svojo široko razgledanostjo, s svojim znanjem in še posebno s svojim poznanjem in razumevanjem za probleme malega človeka. Bil je dolga leta poslovodni predsednik deželnega šolskega sveta, desetletja pa obsega njegova dejavnost v deželnem zboru, kjer zavzema zdaj položaj tretjega predsednika.

Josef Guttenbrunner pa je tudi tisti socialistični politik, ki je vedno imel razumevanje za potrebe in težnje slovenske narodne skupnosti na Koroškem in se je naravnost bojevitavo zavzemal za resnično enakopravnost in prijateljsko sožitje v deželi.

V tem smislu tudi naše čestitke ob njegovem življenjskem jubileju!

IVAN CANKAR

8

HIŠA MARIJE POMOČNICE

Sklanjal se je k nji, govoril je ljubeznivo... in tam je bil vrt... grede rdečih rož, zelene in lepo visoko drevje... imela je punco v pisano žido oblečeno, z dolgimi plavimi lasmi... Bog vedi, kedaj je to bilo in na katerem svetu; zazibalo se je, zatonilo je; kar je bila videla se pravkar jasno pred sabo, od ni bilo nikjer več, spustilo se je veliko črno zagrinjalo; od daleč so gledale samo še milosti in usmiljenja polne oči...

Mrtvašnica je bilo njeno življenje od prvega dne in bo ostala na vse večne čase.

Spominjala se je na visoke ozke stopnice v predmestju. Pred davnim časom je bilo. Plezala je po stopnicah, počasi, bolna noga je drsala za njo kakor mrtva. Tiščala je v roki steklenico in v steklenici je bilo žganje. Bodalce je zarezalo v rano, zakričala je, Bog se usmili, steklenica je ležala razbita na tleh. V tistem hipu je bolečina odnehala, vse je odnehalo, kakor smrt se je razlilo po životu. Skrila se je v kot ob stopnicah in je čakala noči. In ko se je mračilo, je molila — mislila si je, zdajle pride, Bog vedi odkod, usmiljena roka, pride morda sam božji angel, kakor se je zgodilo v povesti, ter jo povede s seboj. Mrz je bilo, že je legla noč. Mostovž je bil teman, samo ob oknu, ki je gledalo z mrkim očesom na ozko dvorišče, je bilo nekaj belega. Svetilo se je zmerom bolj, zdelo se ji je, da se premika, da namiguje. Groza jo je bilo, glavo je klonila med kolena, život se je stresal. Plazila se je k durim, poslušala je, roka je pritiskala boječje na kljuko. Duri so se odprle in tedaj se je zgenilo tudi znotraj, zaropotalo je, kakor da bi bilo prevrnilo stol. Bližalo se je s težkimi, omahujočimi koraki, dvoje oči se je zasvetilo. „Kje imaš šnops?“ Sklonila je glavo, zatislila je oči in iztegnila predse plašne roke. Zgrabilo je s silno pestjo, glava je bila ob tla, ob zid, čudno je drsala bolna noga, nič

je ni bolelo, mrtva je bila in lahka, kakor kos obleke. Ni prosila in tudi jokala ni; ovladalo jo je napolned nekaj sladkega, mehkega, vse je bilo tiho, čudomirno. Ko se je vzdramila, ni stopila nikoli več; iz rane je teklo neprestano.

Vse je bilo tam strašno, Bog je bil pač proklel tisto hišo in vse ljudi, ki so bili tam in vse veliko temno predmestje. Tam ni bilo prijaznih obrazov, ni bilo veselih oči; črno je bilo vse in umazano, smrdelo je po žganju in po gnoju. Prestašila se je, kadar se je bližal korak, zakaj vsi ljudje so bili zli... Prišla je tista zima, ko so zgrabili njeno posteljo ter jo nesli dol po visokih ozkih stopnicah ter jo položili na dvorišče, na kup gnoja. Tam je ležala dva dni in dve noči; mrz je bilo in drugo noč je naletaval sneg, tako droban in mrzel, da jo je zbadal v lice, v roke kakor z iglami. Ali tista noč je bila lepa, izmed vseh noči najlepša. Tina je bila lačna in bi prosila kruha, toda bilo ni nikogar. Tako se je zmračilo, vse je bilo tiho in samotno in Tina si je zaželela smrti. Prvikrat si je je zaželela in obšla jo je ob tej želji neznan sladkost. Vse je dozorelo v nji ob tisti uri, tisto noč. „Kakšna je smrt?“ si je mislila Tina. Starka je, zavita v gorek kožuh, toplo ruto ima na glavi in izpod rute gledajo prijazne oči. Pleten koš ima v roki, belo pregrnjen, in v košu so sami kolači; lepo diši, kakor iz slaščičarne. Pride bliže in pogleda in se skloni. Odgrne koš, poseže vanj... ali ne prihaja tam? Zgenilo se je, prikazalo se je nekaj ob zidu, ziblje se, ziblje, ne približa se... Starka prijazna, v gorek kožuh zavita, približaj se!... „Vstani, Tina,“ poreče, „pojdi z mano!“ In vstane in pojde... Glej, vstala je in se je napolnila. Hodila je kakor v sanjah, lahko, komaj se dotikale tal noge. Odpiral se je svet, nebo se je odpiralo. Spominjala se je Tina na svojo umazano in cunjasto obleko in bilo jo je sram. Ali ko se je ozrla dol po krilu, je opazila zelo vesela, da nosi lepo belo krilo, rdeče obrobljeno. Ze so bile zvezde blizu, skoro bi se jih lahko doteknila z roko, bleščeče so bile in prijazno migljajoče, kakor zvezde na božičnem drevescu, izstavljenem v oknu slaščičarnice. Prihajali so angeli, zamahovali so nalahko z belimi perotmi, da ji je dihala v lica prijetna sapa. Zasvetilo se je od daleč kakor sonce, zazvonili

so zvonovi, zapeli so zvonki glasovi veselo pesem. Stislila se je k starki, od radosti je zatislila oči... In ko je zatislila oči, je vse utihnilo; tedaj se je vzdignil iz daljave, od onkraj oblakov osoren glas, udaril je kakor s pestjo, in oglasili so se drugi, zmerom bolj so se bližali, skoro je že razločevala besede in ni si upala odpreti oči. Prišli so, zgrabili so posteljo in so jo vzdignili; zgenila je nalahko s trepalnicami, ali težke so bile, kakor lesene, in komaj se je zasvetilo: bradat moški obraz, tuji ljudje... Padla ji je snežinka na oko, spreletelo jo je in vse izginilo, ni bilo več ne dvorišča ne tujih obrazov, ničesar ni bilo...

Tudi to je bil drug svet, drugo življenje je bilo; za črnim zagrinjalom je zdaj, ki se odmakne komaj časih, komaj za trenotek — takrat, kadar je noč in strmé oči na sive stene mrtvašnice. Prikaže se na steni čudna podoba, prikažejo se visoke ozke stopnice, naslikano je dvorišče, obzidano vsenaokoli z modrim zidom, iz katerega gledajo umazana okna, kakor smrtišeljne oči bolnika, na gnoju umirajočega. Bog vedi kedaj je bilo in na katerem svetu...

Zašumelo je na postelji ob oknu; Malči je bila zavzdihnila v spanju in zamahnila z roko. Tina se je stresla od mraza, legla je in se je odela do vratu. Ali takoj je bilo vzglavje spet vroče in trdo, misli so prihajale, spanja ni bilo...

Dolgo že ni bilo spanja, nič lepših sanj; njeno srce je bilo žalostno, želelo si je in ni vedelo kam. Tesen ji je bil dom: dva metra dolg, meter širok, tesen kakor rakev. Nikoli se ni ozrla na tablico, ki je bila nad posteljo in ki je bil na nji zapisan dan, ko so jo bili prinesli. Bilo je že dolgo od tega, celo življenje je bilo vmes; leto je bilo letu enako, dan enak dnevu... Popotnik hodi, lahke misli v glavi, v srcu nič skrbi; kakor sanje je njegovo potovanje, ne čuti nog ne samese sebe, ne gleda naprej, ne ozira se nazaj, veselo izgubljen, kakor tica v zraku, ki jo nosi jug preko dežele; ali nenadoma se vzdrami, zmračilo se je morda, pooblašilo se je morda nebo; pade mu na srce težka misel, spomni se nase, na svoje žalostno življenje, na nelepo preteklost, na nemo prihodnost; ozre se nazaj — in glej, prehodil je bil neizmerno pot, ne da bi bil živ; oči so izpregledale in zdaj je potrto

Vesela žoga

Mama je rekla Drejčku: „V trgovino moram. Takoj se vrnem. Ti pa ta čas napiši domačo nalogo.“

Drejček je ubogljivo prikimal. Pri vratih se je mama še enkrat obrnila in dejala: „In nikar ne brcaj žoge po kuhinji. Žogamo se lahko spodaj na dvorišču ali pa na igrišču...“

Drejček je spet prikimal, z levim očesom pa pogledal žogo, ki ga je čakala pod mizo. Komaj je mama zaprla vrata, že se je sklonil k njej in jo pobral. Bila je velika, rdeča žoga iz polivinila. Dobil jo je za rojstni dan. „Samo malo se poigram z njo,“ si je dejal. „Samo malo. Pazil bom, da ne bo kaj razbila. Nalogo lahko napišem še zvečer.“

Žoga je začela poskakovati po kuhinji. Drejček se je le rahlo dotaknil, pa je že švignila visoko pod strop. Za las je manjkalo, pa bi bila zadela v luč. Videti je bilo, ko da ga je žoga karajoče pogledala: „Saj si slišal, da se ne smeš igrati z menoj po kuhinji! Pojdiva raje na dvorišče...“ Toda Drejček je še kar naprej udarjal po žogi. Zato se mu je nenadoma izmuznila iz rok in hop — skočila skozi odprto okno na trato. Drejček je pohitel k oknu. Presenečen je opazil, da se žoga ni ustavila, temveč se je naglo oddaljevala. Zdrvel je skozi vrata, navzdol po stopnicah ter jo ubral za žogo.

Ko jo je dohitel, mu jo je popihala na cesto in po njej poskakovala dalje. Seveda je Drejček stekel za njo. „Moram jo ujeti, moram, moram,“ si je upehan šepetal. Žoga je takrat zavila s ceste ter razigrano poletela čez plot v sadovnjak. Tam se je za nekaj trenutkov ustavila. Drejček si je skorodda hlače raztrgal, ko je lezel za njo čez plot. Žoga pa ga tudi tokrat ni počakala. Ko se ji je oprezno približal, je znova nagajivo poskočila in mu ušla.

Drejček je bil jezen in obupan hkrati. „Kaj poreče mama, če se vrne domov brez žoge,“ si je žalostno govoril. „In tako sem je bil vesel, ko sem jo dobil!“

Žoga je tedaj spet zašla na belo cesto. Nekoliko počasneje se je kotalicala naprej. Drejček je bil prepričan, da je omagala in da se mu bo končno le pustila prijeli. Toda zmotil se je. Za njima je tisti hip prihupal tovorni avto. Žoga je šinila nanj in se mu odpeljala pred nosom. Kmalu mu je za ovinkom izginila izpred oči.

Ko je nato tovarnjak hitel mimo zelenega travnika, se je rdeča žoga v lepem loku odbila na tla. Ustavila se je pred otrokom,

ki je sedel v travi in jokal. Najbrž je jokal zato, ker je bil tako sam. Žoga mu je smuknila v naročje in se začela z njim igrati. Hitro so se otroku posušile solze na licih. Smehljaje je lovil žogo. Ko pa je čez čas prišla mati ponj in se je tudi Drejček spet prikazal, se je žoga spretno odtrkljala dalje. Tako je srečala tri delavce, ki so kopali

UGANKE

Prvi krasno se blešči,
drugi v peči rad goril.
Nista si prav nič podobna,
vendar sta si brata rodna.

([01]go — [10]d[0]m[0]n[0])

Kdo je, povej,
ta, ki kaže pravilne slike
in poje, govori,
čirečare uganja čarodej,
ki v anteno na strehi lovi
natanko vse do pike.

([10]z[10]l[0]a[0]l[0])

Ugani to presneto reč,
saj ni težka prav preveč:
z „a“ se miši v njo lovijo,
z „e“ ljudje si z njo grozijo.

([10]s[0]d — [10]s[0]d)

Neke noči je imel neki indijski kralj čudne sanje, ki so ga močno vznemirile. Zjutraj je poslal po najmodrejšo možo v deželi. Ko so prišli v veliko dvorano kraljevega dvorca, so videli, da je kralj, ki je sedel na prestolu, zelo potr. Modrijani so se globoko priklonili pred kraljem in so čakali, kaj jim poreče.

Kralj je sedel nekaj trenutkov molče. Nato je spregovoril z žalostnim glasom: Ponoči se mi je sanjala nekaj čudnega. Sanjal sem, da so mi izpadli vsi zobje. Bojim se, da pomenijo sanje veliko nesrečo, ki me bo doletela.

Modrijani so se spogledali in prikimali, toda nobeden ni spregovoril.

Govorite! je kriknul kralj. Ali mi nihče ne more povedati, kaj pomenijo moje sanje?

Tedaj stopi eden izmed modrija-

nov naprej, se prikloni globoko pred kraljem in pravi:

O, nesrečni kralj, tvoje sanje pomenijo veliko nesrečo. Vsi tvoji sorodniki — tvoja mati, tvoji bratje, tvoje sestre in tvoja žena — bodo

Ne verjamem ti! Ne verjamem, da si modrijan. Vojaki, primite tega moža in odštelite mu sto udarcev z bičem! Vojaki so odvedli ubogega moža.

Nato se je kralj obrnil k ostalim

Stara indijska zgodba

umrli in ostal boš sam na svetu.

Ko je kralj slišal te besede, se je močno razžalostil. Nato pa se je razsrdil na modrijana, ki mu je tako razložil sanje.

Kako si si drznil povedati tako slabe novice! je zaklical v silni jezi.

modrijanom, rekoč:

Kdo mi bo zdaj povedal pravi pomen mojih sanj?

Modrijani so se ustrašili, kajti vsi so vedeli, da je prvi modrijan povedal pravi pomen sanj. Tako so ostali tiho pred kraljem.

njegovo srce, težak in nestalen je njegov korak... Zgodilo se je neko noč, da ni mogla spati in tedaj je slišala Tina prvokrat, kako so govorile stene. Poslušala je strahom in je spoznala mrtvašnico. Postelja ob postelji, rakev ob rakvi. In mrtveci vstajajo, hodijo naokoli s smešnimi, neokretnimi koraki, smejo se in kramljajo. Ali vse njih kretnje, vse njih besede so smrt. Njeno srce pa je gorko, njene misli so daleč zunaj, tam, kjer je življenje. Ugedala je mrtvašnico, življenje je prišlo v njeno srce in z življenjem vsa bridkost njegova... Da, prišla je bila starka, rožljala je z molkom, smejala so se brez zoba usta; in otrok je vstal in je šel za njo, kamor ga je vabila, šel je in se je izgubil; izgubil se je in je poginil, ker je bilo njegovo srce gorko in nepokojno... Kamor pride starka, brez zoba, z molkom rožljajoča, pride z njo zlo in nepokoj; gleda skozi okno, vabi, in gorje mu, kdor vstane...

Malči je videla, kako je bil poginil anarhist; želel si je življenja in je izdihnil klavrno v copati. Malči je pogledala Tini v obraz in se je spomnila na anarhista, zakaj njene oči so bile čudovite. Vzbudila se je ponoči, ozrla se je naokoli in je ugledala Tino, ki je sedela na postelji; zunaj je bila bela noč, žarki jasnega neba so se kopali v snegu.

„Zakaj ne spiš, Tina?“
„O Malči, strah me je.“
Malči je pomolčala, pomislila.

„Potrpi, Tina, ozdraviš in pojdeš.“
Okrenila se je Malči na postelji, pogledala si je s trudno roko lase raz čelo in je zaspala mirno. Tina je gledala v noč, dokler ni legla kakor v omotici in so se spremenile nemirne misli v divjepisane sanje...

Prišla je zjutraj sestra Cecilija, postala je ob postelji. Njen obraz je bil resen, kakor lep spomin je bilo v njenih očeh, na njenih ustnicah. Pogledala je na lica, ki so bila bolnordeča, na oči, ki so se svetile kakor v vročici, na ustnice, ki so bile suhe in razpokane. Postala je in si ni upala prašati in je šla mimo; tudi v njena lica je bila stopila tedaj nenavadna rdečica in zasvetile so se tudi njene oči — ne-

nadoma je bila švignila senca preko poletnega travnika, švignila je in sledu ni bilo več po nji.

Spoznala je bila Tina, da je raven njen dom. Živela je med mrtveci in vse njih početje se ji je zdelo zoprno in smešno. Njene oči so gledale drugam, drugod so hodile njene misli in če je govorila, so bile njene besede čudne in nerazumljive; prihajale so iz drugih krajev, izpod drugega neba. In mrtveci so začutili, da je živo srce med njimi... Tako so gledale nanjo z nezadovoljnimi pogledi, smešna se jim je zdela in zoprna, komaj se je zgenilo še kdaj sočutje. „Če ti ni všeč, pa pojdi; pojdi ven, kjer je golo drevje in sneg in kjer so ljudje, ki imajo zle oči in roke nevarne in hudobne. Pojdi ven, kjer je življenje in pogini!“

... Ali anarhist se ni zmenil; butalo je ob okno ne-
prestano...

Kaj ni drugega življenja zunaj, življenja, kjer ni visokih, ozkih stopnic, ne temnega dvorišča, obzidanega vsenaokoli? Ob tistem času, ko se je Tina vzdramila, se je zgodilo nekaj čudovitega; pobožala jo je po licih, po laseh bela roka, zdrknila je nalahko navzdol ter se doteknila njene rame, robca na njenih prsih... Pozdravilo jo je tisto življenje, kjer ni ne visokih, ozkih stopnic, ne temnega dvorišča, obzidanega vsenaokoli. Velik in strašen čas je bil, ko je spoznala mrtvašnico, svoj dom, in je zahrepenela s srcem polnim nepoznane bridkosti...

Brala je Tina nekoč knjigo, ki so bile v nji pisane podobe. Spominjala se je na podobo, kakor da bi bila naslikana tam na steni, nasproti postelje, pod podobo starca z rdečim ovratnikom. Na tisti podobi je bilo zeleno drevo in pod drevesom je bila klop. Fant in dekleta sta sedela na klopi, glavo ob glavi, roko v roki. Nista si gledala v lica, oči so strmele kakor v sanjah Bog vedi kam daleč, tja preko sončne pokrajine, ki se je širila pred njima, koliko daleč je segel pogled. Tudi govorila nista in ni se zgenila roka, ki je ležala v roki... Tina je gledala podobo in zmerom bolj so se napenjale prsi, zastokala bi, zavpila od hrepenenja in od bridkosti...

Prišel je prvokrat in ko je šel mimo, jo je pobožal po

licih in po laseh, doteknil se je rame in robca na prsih. Tako je storil in je vzbudil njeno srce ter ga ranil za zmerom...

Tina je imela takrat štirinajst let; ob njenem godu je bilo, ko jo je pobožal prvokrat; njeno telo je bilo močno, že pol razvito; obraz je bil resen, malo preširok, oči so ležale globoko in so se smejele malokdaj. Govorila ni veliko, njen glas je bil globok in nelep. Jesensko popoldne je bilo, ko je prišel Edvard, brat Pavle, židovke. Prijazen je bil, govoril je s Tino, kakor da bi bila sestra njegova in ko je šel, se je ozrl še enkrat po sobi; z žarečim pogledom so mu sijale v obraz Tinine oči. Mlad je bil in lep, bela so bila njegova lica, na visoko čelo so padali svetli črni kodri; hodil je z lahkimi gosposkim korakom in ko je govoril, ko se je nasmehnil, je bilo Tini, da bi mu stregla vdano in da bi bila njegova dekla za zmerom... Zaprle so se duri, ali Tina ga je videla, ko je stopil mimogrede in se je nasmehnil veselo; prišla je noč in Tina ga je videla pred sabo in je čutila na licih njegovo mehko roko; in prišel je dan in drugi, teden je minil in mesec in Tina ga je videla pred sabo še zmerom in je čutila njegovo roko na licih, na laseh, na prsih. Čakala je nedelje s težkim srcem in žalostna je bila, če ni prišel. Kadar je bil dan lep in gorak, se je bala, da ne pride; želela si je neprijaznega neba, tistih nizkih, sivih oblakov, ko ne ve človek, kam bi se obrnil in se domišli bolnikov. Nikoli ni prišel sam, ali spoznala je njegove korake že iz nerazločnega šuma na korikoru. Postal je pred njo samo časih, ko je šel mimo dolge vrste postelj proti oknu, kjer je ležala Pavla. Postal je, kakor postane človek na cesti ter pogleda razmišljen, z navidezno pazljivimi očmi na malenkost, ki bi se ne briga za njo, če bi se mu mudilo. In tudi njegova roka se je vzdignila tako razmišljeno — kakor človeku, ki gre po cesti in pogladi mimogrede otroka po plavih kodrih, ali odtrga morda zeleno mladiko iz žive meje. Tako razmišljeno so bile tudi njegove oči in nasmeh na njegovih ustnicah je bil slučajen, brez življenja, nasmeh mrtve podobe, ki strmi v praznoto in se smehlja.

(Dalje v prihodnji številki)

Poslednji snežak

Kaj prihaja tam z oblakom
bežnim daleč od morja?
Mož sneženi se že grbi
in boji se kar se da.

Veter z vrba v dolec plane,
krog snežaka se lovi,
pa ga s silo prepibava,
da gre možu do kosti.

Kaj bi storil, premišljuje
mož sneženi, kam naj gre.
Če pomoči ne poišče,
od preblada še umre.

„Pojdem k padarju na goro,
čaja skuha mi iz rož,
z medom grlo mi namaže —
pa bom spet pokonci mož!“

Kobacá snežak navkreber,
od slabosti se poti;
padar gleda ga skozi okno,
brez ovinkov mu veli:

„Vrni se! Nimam zdravila!
Mladi veter je junak!
Glej, pod njim umira zima:
ti poslednji si snežak!“

8. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Tudi 6. kongres kominterne leta 1928 ni prinesel rešitve. Čutili so potrebo po enotni fronti, a Togliatti je na kongresu trdil, da se desna socialna demokracija poslužuje fašističnih metod. Za socialne demokrate so izoblikovali izraz socialfašisti in Thälmann je 1930 že poudarjal, da vlada v Nemčiji fašizem s pomočjo socialfašistov. Čeprav je NSDAP na parlamentarnih volitvah 1930 dobila že 6,4 milijona glasov, je KPN vse to podcenjevala, češ, da je to začetek konca.

Tako je 11. plenem izvršnega komiteja kominterne trdil, da je fašizem eden od tipov kapitalistične diktature v buržoazni demokraciji in to ne samo vodstvu temveč tudi članstvu. Isto je bilo na 12. in 13. plenumu 1932—1933. Odločno so bili proti enotni delavski fronti, cepili so tudi doslej enotno sindikalno gibanje in trdili so, da fašizem nima lastne ideologije in doktrine. Je goli elekticizem in le maska za zakrivanje imperialističnega bistva. Trdili so tudi, da ne bo več dolgo. Ne more rešiti globoke krize kapitalizma in je zato svoje vrste predhodnik socialistične revolucije, do katere mora priti vsak čas.

Toda konec januarja 1933 je prišel fašizem na oblast tudi v Nemčiji. Nič ni pomagala nova definicija izvršnega komiteja, da je fašizem agent buržoazije, odkrita teroristična diktatura najbolj reakcionarnih, šovinističnih in imperialističnih elementov finančnega kapitala. Kako je začel Hitler po prihodu na oblast obračunavati in ni pri tem gledal ne na levo, ne na desno, je znano. Ko se je Dimitrov vrnil v Moskvo, je predložil Stalinu popolno preorientacijo v presojanju fašizma in o nujnosti enote, ter še širše ljudske fronte. Stalin je dolgo okleval, končno ga je menda le podprl, ni pa bilo glede tega enotnosti v CK boljše-viške stranke.

Dimitrov je začetek julija 1934 pisal izvršnemu komiteju kominterne in zahteval prenehanje vseh šablonskih ocen, drugačno in kritično oceno socialne demokracije, enotnost vseh delavskih sindikatov in bil odločno proti ozkosrčnosti, da se mora komunističnim partijam priznati avantgardna vloga pri ustanavljanju širših povezav delovnih ljudi v boju proti fašizmu. Naj si pač s svojim delom same zagotovijo odgovarjajoče mesto v takih enotnih, oziroma ljudskih frontah. Pametne, žal prepozne misli niso naletele na polno podporo. Ponehavati je sicer začela socialfašistična teorija, a namesto v enotni ljudski fronti, so se začeli srečavati tako komunisti kot socialni demokrati v koncentracijskih taboriščih itd. Komisija za pripravo kongresa kominterne je končno predloge Dimitrova le sprejela. Tako je poleti 1935 na 7., pa tudi na zadnjem kongresu kominterne prevladovala antifašistična ljudsko-frontovska orientacija.

Dimitrov je poudaril, da je fašizem oblast samega finančnega kapitala, organiziranje terorističnega obračuna z delavskim razredom, revolucionarnimi delovnimi kmeti in inteligenco. V zunanji politiki je fašizem v najbolj grobi obliki šovinizem in goji živalsko mržnjo do drugih narodov. Da se prepreči njegovo nadaljnje širjenje, je potrebno enotno delovanje proletariata na mednarodnem področju. Kongres je izdelal podrobno taktiko ljudske fronte, katere baje Stalin ni nikdar priznal in se tudi ni udeleževal kongresa. Kongres je izdelal tudi definicijo fašizma, kateri danes marsikje oporekajo, da ni jasna in da ne zajema vsega bistva fašizma. Po tej definiciji, ki se je še držijo na vzhodu, je fašizem odkrita teroristična diktatura najbolj reakcionarnih, šovinističnih in imperialističnih elementov finančnega kapitala. K tej je Togliatti še dodal, da je prav ta element v definiciji vedno svojstven fašizmu povsod in v vseh deželah.

Dobro pa je poudaril Dimitrov, da je treba razvoj fašizma in njegovih različnih oblik neprestano preučevati. Takega sovražnika je treba poznati natančno in od vseh strani.

Kmalu po 7. kongresu je prišlo v Sovjetski zvezi do strahovitih čist in to tudi v vrstah funkcionarjev kominterne. Razpuščena je bila KP Poljske in isto je grozilo KPJ. Kominterne je začela izgubljati osnovno orientacijo in znova so se pojavile napake podcenjevanja fašizma. Manuilski je na primer marca 1939 na 18. kongresu boljševiške partije govoril, da za veliko vojno fašistična Nemčija ni pripravljena, ker nima surovin, hrane, denarja, obstoja možnost blokade itd. Sledil je pakt Hitler-Stalin, na to začetki druge svetovne vojne, Hilerjeva mirovna ofenziva, ki jo je podprla tudi kominterne. Komunističnih partij se je začela oprijemati pasivnost in izgubljale so pravo orientacijo. Peta državna partijska konferenca jeseni 1940 je zelo dobro pokazala, da KPJ ni izgubila svoje antifašistične orientacije.

Razumljivo je, da srečamo na zagrebškem simpoziju pri zgodovinskih znanstvenikih definicije, podobne kominternski. Grigorijan (Mos-

kva) poudarja le, da je fašizem neke vrste elekticizem, Elena Modržinskaja (Moskva) pa se krepko drži definicije kominterne in obsoja tudi reakcionarnost socialdemokratov v Nemčiji, ki da so večkrat odbijali ponujeno sodelovanje s KPN. Povsem samostojen je Poljak Ryszka, ki pravi, da fašizem ni brez fašistov in da je fašizem obstojal v razvitih in zaostalih deželah in to poleg reakcionarnih organizacij in komunističnih partij.

Bolj za polemiko pripravljen je bil Berlinčan Lozek. Poudarjal je različne teorije in koncepcije o fašizmu in najvidnejšo razliko pojmovanja fašizma med marksisti in nemarksisti. Marksisti sprejemajo definicijo kominterne, ki ni — kot pravijo meščanske teorije — ne enostranska in ne dogmatična, saj se neprestano pogloblja in razširja na podlagi leninistične teorije o imperializmu itd. Trdi, da meščanska in druge teorije niso prišle, razen nekaj malenkosti, do približno enakih pomembnih rezultatov. Ne morejo razumeti značaja fašizma in njegovega položaja v splošnem zgodovinskem procesu kot specifičnega feno-

Na splošno lahko trdimo, da je fašizem kot ideologija mešanica neke vrste integralnega in že zmistificiranega nacionalizma pa tudi socializma, od katere naj bi masa ljudi jemala pač tisto, kar ji je všeč in misli, da more s tem pokriti ali izbojevati svoje materialne pa tudi duhovne potrebe. Na zagrebškem simpoziju so precej močno podčrtali, da fašizem prav s tako ideologijo pridobiva del delavcev, srednjih slojev pa tudi iz vrst bogatejših ljudi. To do neke mere tudi drži vsaj za oba velika klasična fašizma in za nekatere manjše, ki so se razvijali ponekod med obema vojnoma. Morda celo za del slovenske zgodovine. Če pri tem odštejemo majhno epizodo iz dvajsetih let, na še Orjune, in če nekoliko pomislimo na začetek našega stoletja, pridemo do zanimive ugotovitve. Skoraj na vseh slovenskih mešanih narodnostnih ozemljih, torej na Primorskem, v Trstu in na slovenskem Koroškem, se je razvijalo Klofačevo nacionalsocialistično gibanje, ki niti ni bilo številčno tako neznatno še celo po letu 1918 v jugoslovanski Sloveniji. Rekrutiralo se je iz tistih slojev in poedincev, kate-

zapisano, ut unus moriatur pro populo, da ne omenjamo judovskega grešnega kozla ali znane stavka o zomorcu.

Oba zgoraj omenjena zgodovinska datuma pokazeta, da je bila Italija tik pred vsesplošnim zlomom, Nemčijo pa da v kratkem čaka ista usoda. Treba je bilo torej reševati, kar bi se še rešiti dalo, saj bajoneti rdeče armade niso bili več daleč, ljudske množice predvsem evropskih narodov pa so vedno zgovornejše in z dejanji dokazovale, da hočejo res novi svet in to svet, ki sta ga obljubljala celo Churchill in Roosevelt že v atlantski izjavi.

Drug tak vidnejši znak fašističnih držav je totalitarizem. O njem so pisali že mnogi, tudi tako učeno, da jih je težko razumeti. Eni se dotikajo le bolj njegovih manj bistvenih prvin kot so teror, koncentracijska taborišča, zatiranje svobodne misli, omnipotenco voditelja ene same stranke itd.; drugi pa se spuščajo bolj na etično področje fašističnih vrhov in ocenjujejo njihov pohlep po slavi in oblasti, samopoveličevanje in podobno.

Mislím, da bi se bolj približali bistvu fašističnega totalitarizma, če bi dejali, da je to pretirano poudarjanje pomena in funkcij države, ki mora absorbirati celega človeka in ga mora — kot radi pravimo — spremljati in uravnavati od zibel do groba. V totalitarni državi je človek stroj. Zato ni slučaj, da se vsaka fašistična država najprej in nujno spopade s prav tako totalitaristično ustanovo, na katero zadene v lastni državi, s katero koli že vsestransko dobro razvito versko družbo ali cerkvijo. Ker gre glas, da sta obe družbi popolni, glavni njihovi voditelji pa karizmatiki, sta ena ali druga nepotrebni, ali pa more ena drugo uspešno dopolnjevati. Po navadi se šefi obeh družb odločijo za drugo varianto in sklepajo razne konkordate ali verske zakone. Le tako moremo razumeti tudi znane oportunistične besede papeža Pija XI., da je bil Mussolini „uomo della Providenza divina“.

Ločiti moramo pojme: diktatorski režim, avtoritarni režim in totalitaristični (fašistični) režim. V prvem primeru gre le za časovno omejena izredna pooblastila parlamentarnih ustanov tistemu, ki je na čelu države in to zaradi različnih notranjih ali zunanjih nevarnosti. V drugem primeru gre za diktaturo brez časovne omejitve; ustava se ne menja, vladajoča klica pa vlada mimo nje, če pa je le predemokratična, jo odpravi; uvaja enostrankarski sistem, pozna na pol vojaške organizacije, tudi internacije in konfinacije, ne omejuje pa človekove vesti, etike itd. Bolj ali manj avtoritarni režimi so bili pred to vojno skoraj v vseh evropskih državah, ali pa so vsaj poizkušali biti. Posebno tam, kjer so narodi pokazali malo politične aktivnosti, fašistična gibanja pa niso mogla zaktivizirati mas.

Totalitaristični (fašistični) režim pa odpravlja vso svobodo, je proti napredku in humanosti, individualnem razvoju in demokraciji. Pozna le boj v vsaki obliki in vse, kar temu služi, razvija na pol vojaške organizacije, predvsem pa tajno policijo in že do profinjnosti razvite obveščevalne službe, ki ne upošteva nobenih zakonov in so države v državi. Kot vsaka ideologija je tudi fašistična goli elekticizem, še več, se tudi ne razvija dalje. Čeprav so bile razlike v mišljenjih na primer Göringa, Goebbelsa, Himmlerja, Leya, Rosenberga in drugih, so se vendar vsi držali standardnih pojmov kot rasa, novi red, življenjski prostor in vsi so izpolnjevali Hitlerjevo voljo. Ta pa se je posluževal iz konglomerata nacistične ideologije le tistih idej, ki jih je trenutno rabil, istočasno pa je vse druge zanikaval.

Zanimivo je, da med vodilnimi nacisti ni bilo ideoloških heretikov; prvotna kolebanja Goebbelsa in vzroke kasnejše noči dolgih nožev bo treba še raziskati, pa naj gre še za Röhma ali oba Strasserja in druge. To, da sta na koncu Göring in Himmler izdala svojega boga, je le potrdilo stare resnice, da podgane prve začno zapuščati potaplajočo se ladjo in le Goebbels, med vsemi najbolj nadarjen pa tudi pokvarjen, ga s svojo družino ni hotel zapustiti. Grozljive prave Bormannove usode, kot jo omenja v svoji knjigi bivši šef zahodnonemške obveščevalne službe general Gehlen, bi na tem mestu ne ponavljal.

Ze manj tipična lastnost fašističnih gibanj je antisemitizem. Po vsej verjetnosti je bil najbolj razvit v Nemčiji, idejno povsem oprt na rasno teorijo, demagoško pa na realno stanje standarda povprečnega Nemca in delno tudi na razne zgodovinske reminiscence. Antisemitizma italijanski fašizem ni poznal, kar je trdil Mussolini sam še 1932 in poudarjal, da so bili Judje vedno dobri državljani in vojaki in da zasedajo tudi ugledne katedre na univerzah. Ko je bil Hitler že leto dni na oblasti, je milanski fašistični dnevnik IL POPOLO D'ITALIA prinesel Mussolinijev članek, v katerem je ta zelo ostro napadel rasizem.

(Dalje v prihodnji številki)

METOD MIKUŽ:

Temeljne prvine fašizma

kot zgodovinskega pojava

mena kapitalističnega sistema v fazi njegove splošne krize. V glavnem zanikujejo organsko povezavo fašizma in kapitalizma in zanikujejo ali napačno razumevajo razredno bistveno in zgodovinsko mesto fašizma in sil, ki identificirajo kapitalizem in fašizem.

Priznam, da mnogokaj od teh in podobnih temperamentnih Lozekovih izvajanj ne razumem povsem dobro.

2. BISTVENE PRVINE FAŠIZMA

Nekaj je prvin, ki so bistvene vsakemu fašističnemu gibanju, res pa je, da so nekatere bolj ali manj vidne pri tem ali onem. Fašizem je svetovni pojav in odvisen od skupka objektivnih in subjektivnih okoliščin, v katerih nastaja in se razvija. Programi vseh teh gibanj ali strank so bolj ali manj obdelani, vsi skupaj pa še vedno nejasni in megleni.

Prva vsebinska skupnost zlasti vseh večjih fašističnih gibanj je pretirano poudarjanje vrednosti in pomena naroda ali nacije. Res je, da je narod, velik ali majhen, velika vrednota, saj je naravna družina ljudi poedincev in njihovih temeljnih celic, družin. Prav je, da se vsak narod tega zaveda, vse to ohranja in se tudi bori za ohranitev teh velikih vrednot; toda vsako pretiravanje na tem področju more roditi le slabe posledice, od katerih so najbolj vidne šovinizem, nestrpnost, iredentizem, militarizem, zatiranje drugih narodov, zaslužnjevanje itd.

rim je bila takratna socialna demokracija preveč leva, meščanske stranke pa preveč desne.

Od zunanjih vidnejših znakov, zlasti v obeh najrazvitejših fašizmih, najbolj padeta v oči njuna voditelja, ki naj bi imela neke karizmatične darove ali celo božanske atribute. To zadnje je na prvi videz težko razumeti. Voditeljski princip — pastirja narodov ali ljudstev — je vsekakor poznala že antika in božanskega vladarja tudi ljudstva pred Egipčani. Če so ljudske množice v sivi preteklosti verovali v voditeljevo božansko svojstvo, gre pač na račun njihove vsestranske zaostalosti, vendar je treba priznati, da je vedno obstojala neka opozicija tudi takratnih razboritejših duhov. Težje je verjeti v vsestransko prepričanost visoko razvitega duha 20. stoletja, da je bil na primer Mussolini na sploh nezmotljiv, Hitler pa da je imel nezmotljivo strateško intuicijo. Dva zgodovinska datuma, namreč julij 1943 in datum leto dni kasneje, precej dobro pokazeta, da so tiste sile, ki so jima kakor koli že pomagale na oblast in ju na oblasti tudi vzdrževale, odrekle svojo pomoč. Prvega so strmoglavile, na drugega pa naredile ponesrečen atentat.

Tako oba, saj sta tudi nesrečno kasneje končala svoje življenje, nista imela nobenih nadnaravnih darov. Oditi sta morala, ker nista mogla več koristiti takratnim zares vladajočim silam, izvirajočim tudi iz pretiranega nacionalizma, ki so prav takrat pokazale tudi eno od svojih najgrših lastnosti, egoizem in oportunizem. A to lastnost so pokazali vodilni sloji že v antiki in celo v bibliji je neke

„Klobčič“ smo razvozlati tudi v Železni Kapli

Igralska skupina Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vsako leto naštu- diru vsaj en komad, s katerim obi- šče tudi sosednja društva. Po več- letni tradiciji je seveda skoraj že obvezno, da pridejo Šentvidčani v tem okviru s vojimi igrami na obisk tudi v Železno Kaplo.

Tako je Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli tu- di minulo nedeljo pripravilo gos- tom iz Št. VIDA prisrčen sprejem in lep obisk, gledalcem pa mnogo užitka ob uprizoritvi veseligrne „Klobčič“.

Veseloigra, namenjena pravza- prav za pusni čas, nam je tudi na začetku posta zelo ugajala in nihče ni zadrževal svojega smeha ob ve- selih pripetljajih, ki so se dogajali na odru. Prav tako se zaradi posta tudi igralci niso zadrževali, mar- več je vsak dal od sebe najboljšo. In niti ni čudno, da so se tako po- trudili, saj je ob koncu le vsake- mu prav nanoslo in so bili končno na odru kar štirje srečni pari. Mi gledalci smo jim seveda privoščili

ta srečni izid, saj se najdaljši čas v igri sami medseboj niso mogli prav zediniti, kdo bo s kom stal in kdo bo pri kom spal. Vrhunega pa poleg vseh drugih težav skoraj res ni bilo mogoče slediti hudo zmeša- nim štrčkanjem okoli medsebojnega sorodstva. Končno je bilo še nam veselo pri srcu, ko se je vrnil oče iz tujine; koliko bolj so lahko bili veseli ostali, ko jim je prinesel se- boj še mnogo denarja. Bili smo ve- seli in bi čestitali tako srečni dru- žini.

Se dobro, da imamo Zarjevci in Kapelčani takega predsednika v krajevnem društvu, ki se hitro naj- de in glasno pove, kar je treba in kar je prav. Dobro se nam je zde- lo, ko se je tudi v našem imenu za- hvalil igralcem in režiserju za po- pusni užitek, ki ga zaradi termin- skih težav ni bilo mogoče pripra- viti že v pustnem času. In posebno dobro je, da je Šentvidčane že kar povabil tudi za prihodnje leto. Za- to pa: „videršen, igralci; videršen, gledalci“ — ko bo spet pust oziro- ma ko bo naslednja prireditel!

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 5. 3.: 14.00 Sve- tovnost prvenstva v rokometu — 16.45 Svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju — 18.30 Brez na- gobčnika — 19.30 Usmerjena gospodinj- stvo — 20.00 Galerija — 20.15 Sova in mačka — 21.50 Jazz Work Shop.

NEDELJA, 6. 3.: 14.30 Svetovno prvenstvo v rokometu — 17.30 Svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju — 18.30 Evropa v 20. stoletju — 19.10 Risanke — 19.30 The Mun- sters — 20.15 Svoječasno — 21.20 Kontra- punkt — 22.05 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 7. 3.: 17.30 Astronomija — 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 19.30 Ledene gore nad Ognjeno zemljo — 19.30 Formalna logika — 20.00 Hiša na Eaton Place — 20.55 Kulturni magazin — 21.40 Čas v sliki — 22.10 Isadora.

TOREK, 8. 3.: 17.30 Kmetijstvo danes — 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mlada leta — 18.55 Največja zbir- ka ikon na svetu — 19.25 Pet tulipanov — 20.00 Otroci se igrajo zunaj — 21.20 Čas v sliki.

SREDA, 9. 3.: 17.30 Narodno gospodar- stvo — 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Sosedje s perjem — 19.30 Dunajski kongres — 20.00 Veleobjektiv — 20.50 Igralna ura — 21.20 Čas v sliki — 21.55 Junaki zapada.

ČETRTEK, 10. 3.: 17.30 Prvih 365 dni v otro- kovem življenju — 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Kulturni maga- zin — 19.30 Razstava: Rimljani ob Do- navi — 20.00 Zvezde v cirkuški areni — 21.35 Čas v sliki — 22.10 Klub 2

PETEK, 11. 3.: 17.30 Literarni studio — 18.00 Nemščina — 18.25 Pregled sporeda — 19.30 Rubensov Tizian — 19.30 Ivana Orleanska — 20.00 Fantazija stvaritve — 20.45 Iz znanosti — 21.20 Trailer — 22.05 Čas v sliki — 22.40 Apači.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 5. 3.: 8.00 Mala čebelica — 8.15 Pekarna Miš-maš — 8.30 Cyrano de Bergerac — 9.40 Zverinice iz Režije — 10.00 Narava Japonske — 10.25 Po sledih na- predka — 11.25 Bousardelovi — 13.55 No- gamet — 15.55 Matija — 17.05 Obzornik — 17.20 Mozaik — 17.25 Otroci železnice — 19.15 Risanke — 19.30 Dnevnik — 19.50 Te- denski zunanje-politični komentar — 20.00 Pogreb v Los Angelesu — 21.50 Moda za vas — 22.00 Dnevnik.

NEDELJA, 6. 3.: 8.35 Poročila — 8.40 Od vsakega jutra raste dan — 9.30 Kmetje, bombe in oblast — 10.35 Raziskovalci — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 16.40 Košarka — 18.15 Zvezdnati prah — 19.15 Risanke — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski ko- mentar — 20.00 Marija — 21.15 Svetovno pr- venstvo v umetnostnem drsanju — 22.35 Dnevnik.

PONEDELJEK, 7. 3.: 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Vrtec na obisku — 17.15 Narava Ja- ponske — 17.40 Obzornik — 17.55 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.25 Mozaik — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Žena — 19.15 Risanke — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zadnja šolska naloga — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 Mozaik kratkega filma — 22.05 Dnevnik.

TOREK, 8. 3.: 8.00 Šolska oddaja — 17.05 Zverinice iz Režije — 17.20 Pika Nogavička — 17.50 Obzornik — 18.05 Materi — 18.20

SLOVENSKI IZSELJENCI, POZORI!

Enkratna podpora za žrtve političnega preganjanja

● **PO zakonu o tako imenovanem skladu za pomoč (Hilfsfondsgesetz) imajo zdaj tudi bivši slovenski izseljenci možnost, da pod določenimi pogoji zaprosijo za enkratno podporo. Ta podpora znaša, ustrezno stopnji potrebe od najmanj 3.000 do največ 15.000 šilingov.**

● **Za podporo morejo zaprositi osebe, ki so bile v času med 5. marcem 1933 in 8. majem 1945 iz političnih vzrokov ali zaradi svojega porekla, svoje veroizpovedi ali narodnosti preganjane ter so bile v tej zvezi najmanj 1 leto (v primeru posebno težkih okolištin najmanj 6 mesecev) v priporu. Kot pripor v smislu zakona je priznano tudi izseljenišvo.**

Poleg tega predpisuje zakon še naslednje posebne pogoje:

- znatno zmanjšana pridobitna sposobnost oz. delozmožnost zaradi poslabšanega zdravstvenega stanja kot posledice preganjanja;
- slabo zdravstveno stanje (na primer obojestranska slepota ali gluhost, rak, ohromelost vsled možganskega tumorja, priklenitev na dom zaradi obolenja srca itd.);
- bivanje v starostnem ali skrbniškem domu;
- leto rojstva 1908 ali prej.

Bivši izseljenci, ki izpolnijo enega ali več teh pogojev (za dokaz so potrebna ustrezna potrdila), lahko zaprosijo za podporo. Posebne formularje lahko dobijo pri Zvezi slovenskih izseljencev v Celovcu, Gasometergasse 10. Kdor pa želi formularje dobiti po pošti, mora poslati zvezi nase naslovljeno povratno kuverto (velikost najmanj 16x22 cm) ter znak po 3 šil. za 1 formular oz. po 5 šil. za več formularjev.

Izpolnjene formularje je treba poslati na naslov: Hilfsfonds für politische Verfolgte, Schlieffgach 126, 1040 Wien. Čas za vložitev prošnje je še do konca leta 1978. Podpise prosilcev na izpolnjenih formularjih mora potrditi oz. overiti Zveza slovenskih izseljencev, ki je svojim članom seveda na uslugo z nadaljnjimi pojasnili in nasveti. Vendar prosilci, da se tozadevni obiski pri ZSI iz tehničnih vzrokov omejijo na četrtke in petke.

Zveza slovenskih izseljencev je v tej zadevi razposlala posebno okrožnico na naslove vseh nekdanjih izseljenskih družin. Ker pa ZSI nima naslovov tistih bivših izseljencev, ki danes ne živijo več v nekdanjem skupnem gospodinjstvu, prosilci, da se ji zaradi boljšega pregleda v bodoče takl naslovi sporočijo. Zato tudi prošnja vsem nekdanjim izseljenskim družinam, ki bodo prejele okrožnico, da na možnost prošnje za enkratno podporo opozorijo tiste družinske člane, ki ne živijo več v skupnem domu, kakor tudi bivše sotrpine v krogu sosedov in znancev, v kolikor še niso napravili prošnje za podporo.

Zveza slovenskih izseljencev
Celovec, Gasometergasse 10

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 5. 3.: 15.35 Nebesa na zemlji — 17.00 Kdo ro- kodelči z nami — 17.30 Obal- ni pirati — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pan-optikum — 18.25 Pregled spore- da — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 18.55 Prijetni dom — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Glasba je adut — 21.50 Šport — 22.10 Pogumni so osamljeni — 23.50 Poročila.

NEDELJA, 6. 3.: 15.55 Sivi razbojnik — 17.00 Listoma v slikanici — 17.20 Risanke — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Seniorski klub — 18.30 Zapojte z nami — 19.00 Slike iz Av- strije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Moške zgodbe, ženske zgodbe — 22.05 Šport — 22.15 Otto Schenk bere Wil- helma Buscha — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 3.: 9.00 Slikanje in risa- nje — 10.00 Francoščina — 10.30 Sivi raz- bojnik — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.55 Naloga v Manhattanu — 21.40 Poročila.

TOREK, 8. 3.: 9.00 Gradnja in oblikova- nje — 9.30 Astronomija — 10.00 Formalna logika — 10.30 Hafflinger Sepp — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Lisica z zlatim uhanom — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Iskanje uglednega knjževnika — 20.20 Kdar trikrat laže — 21.10 Panorama — 22.10 Hiša na Eaton Place — 22.55 Poročila.

SREDA, 9. 3.: 9.00 Rdeči avtoBUS — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 To je Pariz — 10.30 Balduin, počitniški strah — 17.00 Ča- robni kamen — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Risanke — 18.25 Pregled spore- da — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Ladja norcev — 22.30 Poročila.

ČETRTEK, 10. 3.: 9.30 Narodno gospodar- stvo — 10.00 Dunajski kongres — 10.30 Zvezde žarilo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Iz zgodovine letalstva — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Živ- ljenje in smrt kralja Riharda III. — 21.35 Poročila.

PETEK, 11. 3.: 9.00 Fotografiranje — 9.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 10.00 Razstava: Rimljani na Donavi — 10.30 Se-

niorski klub — 11.00 Ladja norcev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Televizijska kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Akti XY — 21.20 Nemčija, tvoji Bavarci — 22.05 Šport — 22.10 Ognje- ni znoj — 23.45 Akti XY.

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu vabi na

PREDAVANJE

O temi „Moč in vpliv javnih občil — poročanje koroških dnevnikov o ‚zadevi Wa- rasch“, ki bo v sredo 9. mar- ca 1977 ob 19.30 uri v farnem domu v Šmihelu. Predaval bo prof. dr. Robert SAXER.

ŠPORTNI VESTNIK

Hokej na ledu

● **KAC PONOVO PRVAK**
Ker sta KAC in graški ATSE v tekmovalju Play- off slavila vsak po dve zmagi, sta se obe reprezentanci v soboto še enkrat pomerili na ledu celovške mestne hale. Okoli 6000 gledalcev je že ob 18.00 uri napolnilo velik del hale (mnogi so morali ostati zunaj, ker so bile vse vstopnice razprodane). Od te igre je zaviselo, katero moštvo igra boljši hokej in katera reprezentanca zasluži naslov avstrijskega prvaka.

Potem ko je bilo na eni kot na drugi strani nekaj lepih priložnosti za gole, a sta vratarja Pregl in Schil- cher izvrstno branila, v 18. minuti prve tretjine Pöck ni pustil graškemu vratarju nobene možnosti in zatresel mrežo. Veselje navijačev je bilo nepopisno. Ko sta v drugi tretjini Koren in Sadjina zabila še vsak po en gol in je KAC vodil s 3:0, se nobenemu v hali ni sanja- lo, da bi igra še lahko postala napeta. Toda gostje so za- bili dva gola in kar je sledilo potem, ni bilo nič za slabe živce. KAC v defenzivi, ATSE v napadu. Ko so Gradčani pol minute pred koncem vzeli iz igre vratarja in ga nadomestili z napadalcem, da bi izsilili re- mis, je Gasser zabil četrti gol za Celovčane. Tako je ostal naslov v Celovcu, skupno osemnajsti šampionat.

Ob koncu sezone lahko rečemo, da je bila tokrat usoda pravična, kajti KAC je bil zdaleč najbolj kon- stantna reprezentanca, ki je igrala najbolj atraktiven in sploh najboljši hokej. Naj bo rečeno še eno: Pregl, Salovaara, Dmitrijew, Puschnig ter mlada linija Sadjina-Pöck-Rudi König so bistveno pripomogli, da je KAC ponovno osvojil prvenstveno lovoriko, zahvaliti pa se je treba celemu moštvo.

SMUCANJE

● **AVSTRIJSKI USPEHI NA JAPONSKEM**
V japonskem Furanu na otoku Hokkaido so bili na sporedu veleslalom in slalom za moške ter dekleta v tekmovalju za svetovni pokal. Vsa tekmovalja so pri- nesla Avstrijcem zmagne. V slalomu deklet je zmagala Regina Sackl pred Moserjevo, v veleslalomu pa Kase-

ŠPORTNI VESTNIK

rer pred Švicarko Morerod. V moškem veleslalomu je slavil zmago Hans Hinterseer, drugi pa je bil Korošec Brunner, medtem ko je v slalomu osvojil prvo mesto Klaus Heidegger pred Ingemarjem Stenmarkom.

V tekmovalju za svetovni pokal so se možnosti za Moserjevo, da ponovno osvoji to visoko priznanje, znatno zboljšale, saj je odvzela švicarki Morerod na Japonskem 15 točk. V tekmovalju moških pa se na- daljuje troboj med Klammerjem, Stenmarkom ter Heideggerjem; loči jih namreč samo 11 točk.

POPRAVLJAMO

V zadnji številki smo v poročilu o FIS-tekmo- valju v Šentjanskih Rutah omenili, da na prireditvi ni bilo slišati slovenske besede. Resnici na ljubo popravljamo, da so bili govori na za- ključni slavnosti v obeh jezikih. Zato se opro- štamo zaradi ne povsem točnega poročanja v zadnji številki.

NOGOMET

● **ZAČELO SE JE VIGREDNO NOGOMETNO PRVENSTVO**

Konec prejšnjega tedna je bilo na programu prvo kolo nogometnega prvenstva prve divizije. Ze v prvih tek- mah je bilo videti, kateri klubi so najbolj znali izkori- stiti zimski čas za pripravo. Izkazalo se je, da so se najbolj intenzivno pripravili Innsbruck, dunajska Au- stria, dunajski Rapid ter Austria Salzburg.

Rezultati prvega kola:
Innsbruck — GAK 4:1
Rapid — Admir Wacker 3:1
Sturm Graz — LASK 2:2
Vöest Linz — Austria Salzburg 1:1
Vienna — Austria Dunaj 1:2

Na lestvici vodi Innsbruck pred dunajsko Austrijo ter Rapidom.

OBVESTILO

V dneh od 13. do 20. mar- ca 1977 bo 2. Rožanski iz- obraževalni teden s prire- ditvami v Bilčovsu, Velinji vasi, Kotmarji vasi, Št. Janžu, Svečah in Št. Jakobu v Rožu.

Na sporedu bodo predava- nja, diskusije, koncert in za- bava. Točnejši spored bo še pravočasno objavljen.